

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

PRÁVNICKÁ FAKULTA

KATEDRA OBCHODNÍHO PRÁVA

VOJTĚCH GRUDNMAN

**ODPOVĚDNOST STATUÁRNÍHO ORGÁNU AKCIOVÉ
SPOLEČNOSTI PŘED A PO REKODIFIKACI
SOUKROMÉHO PRÁVA**

DIPLOMOVÁ PRÁCE

VEDOUCÍ PRÁCE:

DOC. JUDR. IVANKA ŠTENGLOVÁ

KVĚTEN 2015

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracoval samostatně, všechny použité prameny a literatura byly řádně citovány a práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 10. května 2015

.....

Vojtěch Grundman

Obsah

Úvod.....	5
1. Statutární orgán akciové společnosti.....	6
1.1 Před rekodifikací.....	6
1.2 Po rekodifikaci.....	7
2. Povinnosti členů statutárního orgánu.....	9
2.1 Povinnost výkonu funkce s péčí řádného hospodáře.....	9
2.1.1 Před rekodifikací.....	9
2.1.2 Po rekodifikaci.....	12
2.2 Povinnost loajality.....	13
2.2.1 Před rekodifikací.....	13
2.2.2 Po rekodifikaci.....	14
2.3 Povinnost mlčenlivosti.....	15
2.3.1 Před rekodifikací.....	15
2.3.2 Po rekodifikaci.....	16
2.4 Povinnost k osobnímu výkonu funkce.....	16
2.4.1 Před rekodifikací.....	16
2.4.2 Po rekodifikaci.....	17
2.5 Zákaz konkurence.....	17
2.5.1 Před rekodifikací.....	17
2.6 Povinnosti spojené s insolvenčním řízením.....	21
2.6.1 Před rekodifikací.....	21
2.6.2 Po rekodifikaci.....	22
3. Pravidlo podnikatelského úsudku.....	25
3.1 Aplikace pravidla podnikatelského úsudku před rekodifikací.....	27
3.2 Aplikace pravidla podnikatelského úsudku po rekodifikaci.....	28
4. Odpovědnost členů statutárního orgánu.....	31
4.1 Právní odpovědnost.....	31
4.2 Odpovědnost za škodu před rekodifikací.....	33
4.2.1 Odpovědnost za škodu vůči společnosti.....	33
4.2.2 Odpovědnost vůči akcionářům.....	41
4.2.3 Odpovědnost vůči třetím osobám.....	42
4.3 Povinnost k náhradě škody po rekodifikaci.....	43
4.3.1 Povinnost k náhradě škody vůči společnosti.....	43

4.3.2	Odpovědnost vůči akcionáři	53
4.3.3	Odpovědnost vůči třetím osobám	54
	Závěr	54
	Seznam zkratek použitých v textu	57
	Seznam použitých pramenů a literatury	57
	Monografie a učebnice	57
	Odborné články	59
	Judikatura	61
	Další prameny	62

Úvod

Fenomén odpovědnosti členů statutárních orgánů kapitálových společností je dlouhodobě oblíbeným tématem právní vědy. Jedním z důvodů jsou zřejmě i velmi důležité dopady této otázky právní vědy do praktického podnikatelského života. Atraktivita této problematiky se ještě zvýšila s relativně nedávno proběhnuvší rekodifikací soukromého práva, která samozřejmě zasáhla i právní úpravu související s touto problematikou.

Změny v úpravě této oblasti přináší okamžitý dopad na činnost členů statutárních orgánů, čímž přímo ovlivňují činnost a směřování celé korporace resp. akciové společnosti. Právní úprava těchto otázek musí splňovat dva základní požadavky: měla by poskytnout členům statutárních orgánů dostatečný prostor pro výkon jejich funkce tak, aby při něm byli dostatečně flexibilní, avšak zároveň by měla zajistit odpovídající míru ochrany zájmů akcionářů i dalších osob. Zajistit tyto dva ve své podstatě protichůdné požadavky bylo cílem zákonodárců a nyní přebírá pomyslnou štafetu soudní aparát.

Záměrem této práce je nejdříve popsat předešlou úpravu odpovědnosti statutárního orgánu akciové společnosti obsaženou v obchodním zákoníku. Na tento popis následně navázat srovnáním s aktuální úpravou této problematiky se zaměřením na rozdíly v jednotlivých úpravách a problémy, které může změna úpravy přinést.

Práce je rozdělena do čtyř kapitol. V první je popsána obecně role a postavení statutárního orgánu v akciové společnosti. Na tento popis navazuje rozbor povinností členů statutárního orgánu se zvláštním zaměřením na povinnost člena k výkonu funkce s péčí řádného hospodáře. Samostatná kapitola je věnována tzv. pravidlu podnikatelského úsudku, přesněji řečeno jeho postavení a užití v českém právním řádu. Ve čtvrté kapitole bude rozebrána samotná odpovědnost člena statutárního orgánu, vycházející z povinností popsaných v druhé kapitole. Jádrem kapitoly bude rozbor odpovědnosti za škodu, nicméně zcela stranou nezůstane ani odpovědnost vůči akcionářům a třetím osobám (věřitelům). V rámci rozboru odpovědnosti za škodu bude pozornost věnována i otázkám spojeným s uplatněním nároku na náhradu škody vůči funkcionářům společnosti. Kapitola věnovaná odpovědnosti členů statutárního orgánu akciové společnosti nemá ambici zmapovat jejich odpovědnost jako celek (např. včetně

trestněprávní odpovědnosti), neboť to by při zachování rozsahu vedlo k plytkosti práce, ale soustřeďuje se pouze na rovinu soukromoprávní odpovědnosti.

Při vypracování práce budou využity především metody kompilační a komparační.

1. Statutární orgán akciové společnosti

1.1 Před rekodifikací

Úprava organizace akciové společnosti v zákoně č. 513/1991 Sb., obchodním zákoníku (dále též jen „ObchZ“) vychází z dualistického modelu, který čerpá inspiraci v německém pojetí organizace akciové společnosti. Ten však nebyl přebrán zcela důsledně, když obchodní zákoník svěřuje volbu představenstva do rukou valné hromady, nikoliv dozorčí rady, jak je tomu v německé právní úpravě. Dualismu se odráží v obligatornosti vytvoření dvou orgánů akciové společnosti: představenstva, které je statutárním orgánem společnosti, a dozorčí rady, jež vykonává funkci kontrolního orgánu, který dohlíží na činnost představenstva. Tomu je pak svěřeno obchodní vedení společnosti, přičemž jedná jejím jménem. Členové obou orgánů jsou voleni valnou hromadou. V případě představenstva se jedná o úpravu dispozitivní a stanovy mohou svěřit volbu jeho členů dozorčí radě.

Působnost představenstva je vymezena tzv. zbytkovou klauzulí, kdy mu podle § 191 odst. 1 ObchZ přísluší jednat ve věcech, které nejsou zákonem ani stanovami svěřeny do působnosti valné hromady nebo dozorčí rady. Lze tedy říci, že jde o orgán s poměrně široce vymezenou působností. Ovšem představenstvo je povinno se při své činnosti v souladu s § 194 odst. 4 ObchZ řídit pokyny a zásadami valné hromady. Tyto pokyny a zásady musí být v souladu s právními předpisy a stanovami společnosti. Valná hromada není oprávněna udělovat představenstvu pokyny týkající se obchodního vedení společnosti. Ovšem i na pokynech, které jsou představenstvu udělovány, se v praxi představenstvo podílí svými návrhy a podklady.¹

Představenstvo je orgánem kolektivním, jedinou výjimku tvoří případ akciové společnosti s jediným akcionářem, kde nemusí mít představenstvo jinak zákonem

¹ ČERNÁ, S., Obchodní právo. Akciová společnost. 3. Díl. Praha: ASPI, 2006, s. 233-234.

požadovaný minimální počet členů tři. Autonomie představenstva je pak vyjádřena také tím, že pouze ono je oprávněno volit si svého předsedu. Toto potvrdil i Nejvyšší soud ČR svým rozhodnutím z roku 2008, dle kterého nepřísluší valné hromadě jmenovat předsedu představenstva.² Rozhodování představenstva obecně se pak děje hlasováním, kdy se rozhoduje většinou hlasů svých členů, pokud stanovy neurčí jinak. Na vztah mezi členem statutárního orgánu a společností, jež spadá do kategorie obchodněprávních vztahů, se přiměřeně použijí³ ustanovení o mandátní smlouvě, ledaže zákon či případně uzavřená smlouva o výkonu funkce upraví vztahy odlišně.

1.2 Po rekodifikaci

Zcela zásadní změnou, kterou rekodifikace přinesla v úpravě statutárního orgánu akciové společnosti, je možnost volby mezi tradičním dualistickým systémem vnitřní organizace společnosti a nově zavedeným monistickým systémem organizace společnosti. Tento nový systém se inspiroval v angloamerickém právním prostředí. Dualistický organizační systém, tak jak je upraven v § 396 ZOK, zachovává kontinuitu s předchozí právní úpravou v obchodním zákoníku, kdy se nemění základní dva obligatorně vytvářené orgány společnosti. Stejně tak zůstává valná hromada nejvyšším orgánem společnosti, avšak nově pozbývá zákonného zmocnění k udělování závazných pokynů a zásad představenstvu společnosti⁴. Toto zmocnění bude muset být nově obsaženo ve stanovách společnosti. Tyto pokyny ovšem nadále nesmí zasahovat do obchodního vedení společnosti s výjimkou, kdy o takový pokyn dle § 51 odst.2 ZOK požádá člen statutárního orgánu sám (podrobněji viz pododíl 4.3.1.3 Pokyny týkající se obchodního vedení). Vymezení působnosti představenstva je obdobně jako v minulosti vyřešeno zbytkovou klauzulí, kdy ustanovení § 163 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku (dále též jen „OZ“) určuje, že statutárnímu orgánu právnické osoby *„náleží veškerá působnost, kterou zakladatelské právní jednání, zákon nebo rozhodnutí veřejné moci nesvěří jinému orgánu právnické osoby.“*

V otázce volby předsedy představenstva navazuje současná úprava na minulou, neboť je nadále volen samotným představenstvem. Ke změně došlo u způsobu hlasování představenstva, nově je při hlasování, pokud neurčí stanovy jinak, rozhodující většina hlasů přítomných členů představenstva, nikoliv všech členů představenstva, jak tomu

² Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. 11. 2008 sp. zn. 29 Cdo 3646/2008.

³ Podle § 66 odst. 2 ObchZ.

⁴ Tak jak jím valná hromada doposud disponovala dle dikce ustanovení §194 odst. 4 ObchZ.

bylo v minulosti. K posunu došlo i v otázce počtu členů představenstva: v současné době je možno stanovami určit, že počet členů představenstva bude nižší než tři bez ohledu na počet akcionářů společnosti. Obě tyto změny lze hodnotit pozitivně, neboť umožňují jednodušší a pružnější fungování představenstva i jeho složení s ohledem na individuální potřeby společnosti, vyjádřené vůlí valné hromady, což ve svém důsledku vede k zefektivnění fungování korporace.

Monistický systém organizace společnosti není v českém právním prostředí úplnou novinkou, neboť již existoval v rámci právní úpravy evropské akciové společnosti. Nová národní úprava v rámci zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích (dále též jen „ZOK“) oprávněně vzbuzuje pochybnosti, zda se jedná o pravý monistický systém, protože zákon stanoví obligatorní povinnost vzniku dvou orgánů společnosti. Nejen správní rady, tak jako je běžné v jiných zahraničních právních úpravách, ale i statutárního ředitele. Tím se tuzemská právní úprava liší například od unijní, a vlastně popírá označení tohoto systému. Se zavedením možnosti volit systém vnitřní organizace společnosti souvisí povinnost společnosti určit, který systém vnitřní organizace společnosti zvolila ve svých stanovách.⁵ Na monistický systém správy akciové společnosti se aplikací § 456 ZOK vztahují ustanovení zákona věnovaná orgánům dualistického systému. Ovšem takto konstruovaná právní úprava tohoto typu řízení akciové společnosti se jeví býti nedostatečnou a obsahuje celou řadu nejasností či přímo rozporů. Zákon nechává celou řadu bílých míst stran vymezení pravomocí a působnosti orgánů společnosti. Na správní radu se v souladu s § 456 odst. 2 použijí ustanovení vztahující se na dozorčí radu, avšak správní rada má, přestože není ani statutárním ani nejvyšším orgánem společnosti, oproti dozorčí radě v dualistickém systému mnohem důležitější roli. To je dáno odchylnou úpravou správní rady, která posiluje její pozici, když např. § 460 jí svěřuje určení základního zaměření obchodního vedení. Toto ustanovení je však dle mého názoru nepřesné, když ve svém druhém odstavci působnost ve věcech týkajících se společnosti rozděljuje pouze mezi valnou hromadu a správní radu a zcela opomíjí statutárního ředitele. Úprava ustanovování a odvolávání členů správní rady a její působnosti obsahuje řadu nejasností.⁶ Zcela

⁵ V pochybnostech pak dle § 396 odst. 3 ZOK platí nevyvratitelná domněnka volby dualistického systému.

⁶ Více v DĚDIČ, J.; LASÁK, J. Monistický systém řízení akciové společnosti. Výkladové otázky (2. část). *Obchodněprávní revue*, 2013, č. 4, s. 97-105.

zjevnou legislativní chybou je pak úprava jmenování statutárního ředitele, který je podle § 463 ZOK jmenován správní radou, zatímco § 420 odst. 2 písm. e) svěřuje jeho volbu do rukou valné hromady. Celkově nelze než souhlasit s J. Dědičem a J. Lasákem, kterým se jeví úprava monistického systému řízení akciové společnosti nedostatečná a proto může vést k nižší oblibě tohoto systému mezi podnikateli.⁷ Velká část problémů, které nedokonalá právní úprava staví před akciové společnosti, může být překonána pomocí kvalitních stanov, jejichž sepsání ovšem vyžaduje vysokou erudici, s čímž je spjata finanční náročnost vyřešení těchto problémů.

V otázce úpravy práv a povinností mezi členem statutárního orgánu a společností došlo v důsledku vypuštění úpravy mandátní smlouvy ze zákonné úpravy k logickému posunu, kdy se podle § 59 ZOK toto řídí přiměřeně ustanoveními příkazní smlouvy vyjma případů, kdy zákon o obchodních korporacích nebo smlouva o výkonu funkce, byla-li uzavřena, upravují tato práva a povinnosti odlišně

2. Povinnosti členů statutárního orgánu

Statutární orgán akciové společnosti respektive jeho členové jsou při výkonu své funkce vázáni řadou povinností. V následující kapitole se pokusím vystihnout ty nejpodstatnější povinnosti spojené s výkonem funkce. A u jednotlivých povinností člena statutárního orgánů popíši, k jakým změnám došlo v souvislosti s rekodifikací.

2.1 Povinnost výkonu funkce s péčí řádného hospodáře

2.1.1 Před rekodifikací

Povinnost výkonu funkce s péčí řádného hospodáře má zřejmě nejvyšší význam a zároveň jde o nejkomplikovanější položku z palety povinností člena statutárního orgánu. Do právní praxe byl tento pojem zaveden zákonem č. 370/2000 Sb., kterým byl novelizován obchodní zákoník. Před účinností této novely existoval v obchodním zákoníku nesystémový pojmoslovný dualismus. Zakotvoval totiž povinnost členů statutárního orgánu kapitálových společností vykonávat funkci s náležitou péčí, kdežto

⁷ DĚDIČ, J.; LASÁK, J. Monistický systém řízení akciové společnosti. Výkladové otazníky (2. část). *Obchodněprávní revue*, 2013, č. 4, s. 97-105.

členové statutárního orgánu osobních společností byli zákonem vázáni k odborné péči.⁸ Rozdíl mezi těmito pojmy nebyl zákonodárcem vymezen a názory na rozdíly mezi těmito pojmy se napříč odbornou veřejností velmi lišily.⁹ Výše zmíněnou novelou ObchZ byl tento nežádoucí stav odstraněn a do právní úpravy byl zaveden jednotící pojem péče řádného hospodáře. Tento pojem ovšem nebyl v právním řádu pojmem novým, ba naopak, byl obsažen už v obecném občanském zákoníku z roku 1812, který byl nahrazen až zákonem č. 141/1950 Sb., občanský zákoník. Ještě než byl pojem zaveden v oblasti obchodního práva, navrátil se do právní úpravy v právu občanském.

Obsah pojmu péče řádného hospodáře nebyl nijak zákonodárcem vymezen, a tak zůstalo jeho vymezení na odborné veřejnosti a rozhodovací činnosti soudů. Jediným vodítkem, které zákonodárce v tomto směru poskytnul, je důvodová zpráva k zákonu č. 370/2000 Sb., která k pojmu uvádí toto: *Míra péče má být náležitá, tj. péče, kterou by bylo možno charakterizovat jako řádnou, obezřetnou, preferující potřeby a zájmy společnosti. Požadavek této míry péče nevyžaduje odbornou kvalifikaci při plnění povinností, které společníkovi náleží, zahrnuje však jeho péči o to, aby záležitosti společnosti byly vyřízeny co nejlépe. Předpokládá tedy, že je nutná odborná pomoc speciálně kvalifikovaného subjektu a dovede tuto pomoc pro společnost zajistit.*¹⁰ Povinnost vykonávat funkci s péčí řádného hospodáře předpokládá především jistou minimální úroveň znalostí a dovedností, kterými by měla osoba vykonávající funkci disponovat, ale hlavně jeho pečlivost, svědomitost a výkon ve prospěch společnosti. K danému dodává I.Štenglová: *„Pod pojmem péče řádného hospodáře si lze podle mého názoru představovat takovou péči, jakou by hospodář, který je vybaven potřebnými znalostmi a dovednostmi a chová se odpovědně a svědomitě, pečoval o svůj vlastní majetek.*¹¹ Řádný hospodář tedy nemá povinnost být odborníkem ve všech záležitostech,

⁸ Nadto členům dozorčí rady akciové společnosti byla stanovena povinnost výkonu funkce s náležitou péčí, kdyžto členům statutárního orgánu společnosti s ručením omezeným povinnost odborné péče.

⁹ Pelikánová I. a Dědič J. měli ve svých komentářích k ObchZ za to, že povinnost odborné péče je přísnější, než povinnost náležité péče, kdyžto K. Eliáš zastával opačný názor. Štenglová I. pak byl toho názoru, že oba pojmy mají totožný obsah.

¹⁰ Důvodová zpráva k zákonu č. 370/2000 Sb., §79a

¹¹ ŠTENGLOVÁ, I., Odpovědnost a nezávislost statutárních orgánů kapitálových společností podle českého práva. *Právo a podnikání*. 2002, č. 12, s. 29.

o kterých rozhoduje, ale měl by být schopen rozpoznat potřebnost odborného pomoci jinou specializovanou osobou.¹²

Podnětný k této konkrétní problematice je příspěvek K. Berana, který je toho názoru, že požadavky, které musí daná osoba splnit, aby dostala své povinnosti výkonu funkce s péčí řádného hospodáře, se liší podle společnosti, ve které tuto funkci vykonává. Tyto požadavky přímo vyvěrají z charakteru dané jednotlivé společnosti, a tak se penzum znalostí a dovedností, kterými musí osoba disponovat, liší společnost od společnosti. Ve vztahu k možnosti vypracování právního posudku pak uvádí, že i v tomto případě by měl být člen statutárního orgánu na základě svých znalostí schopen přezkoumat daný posudek.¹³ Analogicky k tomuto názoru judikoval Nejvyšší soud ČR¹⁴, že pokud statutární orgán pověří vedením účetnictví jinou osobu, odpovídá za to, že je osoba dostatečně kvalifikovaná, ale také musí kontrolovat její výkon svěřené pravomoci.

Tento názor uvozuje jiné názorové štěpení v rámci odborné veřejnosti, a to, zda je péče řádného hospodáře stanovena objektivním či subjektivním přístupem k povinné péči. Kdy, jak lze soudit z výše uvedené citace, I. Štenglová také akcentuje i subjektivní složku pojetí, neboť dle ní je osoba při výkonu funkce s péčí řádného hospodáře povinna využít i své mimořádné dovednosti a znalosti.¹⁵ Na tento názor navazuje P. Čech: „*Objektivizace povinné péče glorifikuje průměrnost. Měřítko řádného hospodáře sice zvyšuje požadovaný standard u členů orgánů, kteří o vlastní záležitosti nedbají obezřetně. Současně ale snižuje laťku na běžný průměr i tam, kde by subjektivní přístup mohl být pro společnost výhodnější, vzhledem ke speciálním vlastnostem, schopnostem či zkušenostem zvoleného kandidáta.*“¹⁶ Naopak J. Bejček zastává názor, že objektivizace standardu péče je nepochybně lepším řešením, neboť subjektivní přístup by vedl k trestání funkcionářů s pozitivními vlastnostmi (svědomitost, pečlivost, rozvaha, etc.) na rozdíl od osob bez těchto vlastností, které by naopak díky své

¹² ČERNÁ, S., Obchodní právo. Akciová společnost. 3. díl. Praha: ASPI, 2006, s. 244.

¹³ BERAN K. Význam právních posudků vypracovaných advokáty v souvislosti s povinností reprezentantů kapitálových společností jednat s péčí řádného hospodáře. Bulletin advokacie, 2004 roč. 15. č. 9, s. 26 a násl.

¹⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 11. 4. 2012 sp. zn. 29Cdo 134/2011.

¹⁵ ŠTENGLOVÁ, I., In DĚDIČ, J. a kol. Akciové společnosti. 7. vydání, Praha: C. H. Beck, 2012. s. 672.

¹⁶ ČECH P. Péče řádného hospodáře a povinnost loajality, *Právní rádce*, *Economia* 2007 dostupné z : [http://pravniradce.ihned.cz/?p=F00000_d&&article\[id\]=20768350](http://pravniradce.ihned.cz/?p=F00000_d&&article[id]=20768350).

„nekvalitě“ v stejném případě dodržely svůj subjektivní standard.¹⁷ Ovšem i J. Bejček připouští praktické zohledňování subjektivních vlastností funkcionáře, kdy bude jinak hodnocen specialista v oboru, například právník, oproti člověku tzv. nevzdělanému v oboru.

2.1.2 Po rekonstrukci

V současné právní úpravě je pojem péče řádného hospodáře obsažen v občanském zákoníku v § 159 a v zákoně o obchodních korporacích v § 49, § 51 až 53 a § 63 až 68. Oproti minulé právní úpravě obsahuje ta současná v § 159 odst. 1 OZ definici pojmu péče řádného hospodáře: *Kdo přijme funkci člena voleného orgánu, zavazuje se, že ji bude vykonávat s nezbytnou loajalitou i s potřebnými znalostmi a pečlivostí. Má se za to, že jedná nedbale, kdo není této péče řádného hospodáře schopen, ač to musel zjistit při přijetí funkce nebo při jejím výkonu, a nevyvodí z toho důsledky.*¹⁸ Tato druhá věta pak pamatuje především na problematiku tzv. bílých koňů, kdy obdobný závěr učinil ještě při aplikaci obchodního zákoníku Nejvyšší soud.¹⁹

Dále je v druhém odstavci tohoto ustanovení zakotvena povinnost osobního výkonu funkce. Pro účely obchodního práva je tato definice rozvedena ustanoveními zákona o obchodních korporacích, § 51 odst. 1.: *„Pečlivě a s potřebnými znalostmi jedná ten, kdo mohl při podnikatelském rozhodování v dobré víře rozumně předpokládat, že jedná informovaně a v obhajitelném zájmu obchodní korporace; to neplatí, pokud takovéto rozhodování nebylo učiněno s nezbytnou loajalitou.“* Toto vymezení rozvíjí následující ustanovení zákona, tedy § 52 ZOK, kde stojí: *„Při posouzení, zda člen orgánu jednal s péčí řádného hospodáře, se vždy přihlídnou k péči, kterou by v obdobné situaci vynaložila jiná rozumně pečlivá osoba, byla-li by v postavení člena obdobného orgánu obchodní korporace.“* V občanském zákoníku stojí péče řádného hospodáře na třech základních povinnostech: uplatnění potřebných znalostí, pečlivosti a loajalitě²⁰. Toto upřesnění pojmu, ze kterého vyplývá, že se zákonodárce spokojuje s péčí rozumnou, tak směřuje k objektivizaci standardní péče.

¹⁷ BEJČEK J. Principy odpovědnosti statutárního a dozorčích orgánů kapitálových společností, *Právní rozhledy*, 2007, č. 17. s. 617.

¹⁸ Jedná se o vyvratitelnou domněnku nedbalostního porušení povinnosti jednat s péčí řádného hospodáře.

¹⁹ Více v rozsudku Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. 6. 2007 sp. zn. 29 Odo 387/2006.

²⁰ ŠTENGLOVÁ, I., HAVEL, B., CILEČEK, F., KUHN, P., ŠUK, P. Zákon o obchodních korporacích. Komentář. 1. Vydání. Praha: C. H. BECK, 2013, s. 134.

V Lasákově pohledu je péče řádného hospodáře dle § 51 ZOK postavena na třech posuzovaných faktorech: dobrá víra, informovanost, jednání v obhajitelném zájmu obchodní korporace.²¹ Ovšem zákonodárce tím neměl na mysli přímé srovnání jednání člena orgánu s jednáním hypotetického průměrného člověka, což je patrné z použití formulace s přihlédnutím, kterým jsou v zásadě povoleny odchylky v chování, které však musí být dobře vyargumentovány.²² Zatímco úprava v obchodním zákoníku si postačila se strohým vymezením povinnosti péče řádného hospodáře, současná úprava již tento pojem vymezuje. Naštěstí nikoliv příliš kazuisticky a ponechává dostatek prostoru pro jeho výklad v konkrétním případě. V současné právní úpravě jsou také nově uvedeny právní domněnky vyvracející jednání s péčí řádného hospodáře²³. S vymezením pojmu péče řádného hospodáře úzce souvisí do právní úpravy nově zavedené pravidlo podnikatelského úsudku, jemuž je věnován první oddíl třetí kapitoly.

2.2 Povinnost loajality

2.2.1 Před rekonstrukcí

Tato povinnost nebyla nikterak zakotvena v obchodním zákoníku ani v dalších předpisech, přesto na její existenci panuje mezi odborníky shoda a byla již několikrát potvrzena soudním výkladem.²⁴ Povinnost loajality ovšem u akcionářů se dle P. Čecha dá dovést výkladem zákona, konkrétně pak ustanovení § 830 zákona č. 40/1964 Sb, občanského zákoníku (dále též jen „SOZ“).²⁵ Ten upravuje smlouvu o sdružení a stanoví, že: *„Každý z účastníků je povinen vyvíjet činnost k dosažení sjednaného účelu způsobem stanoveným ve smlouvě a zdržet se jakékoliv činnosti, jež by mohla znemožnit nebo ztížit dosažení tohoto účelu.* Podle I. Rady pak povinnost loajality vyvěrá z ustanovení § 66 odst. 2 ObchZ ve spojení s ustanovením § 567 odst. 2 ObchZ²⁶ Podle prvního ustanovení se na vztah mezi členem statutárního orgánu a společností použijí ustanovení o mandátní smlouvě. Druhé ustanovení pak stanovuje, že mandatář je povinen vykonávat činnost v souladu se zájmy mandanta, které zná anebo znát musel.

²¹ LASÁK, J., POKORNÁ, J., ČÁP, Z., DOLEŽIL, T. a kol. Zákon o obchodních korporacích. Komentář I. Díl. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, s. 417.

²² BĚLOHLÁVEK, J., a kol., Komentář k zákonu o obchodních korporacích. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013, s. 346.

²³ Ustanovení § 34 odst. 3 ZOK, § 255 odst. 4 a již zmiňovaný § 159 odst. 1 OZ.

²⁴ Srov. např. Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 24. 2. 2009 sp. zn. 29 Cdo 3864/2008, kde je povinnost loajality výslovně označena jako součást náležité péče.

²⁵ DĚDIČ, J., a kol., Akciové společnosti. 7. přeprac. vydání Praha: C. H. Beck, 2012, s. 356.

²⁶ RADA, I., Jednatelé s. r. o., Představenstva a.s., Praha: Linde, 2003. s. 152.

Dalším z ustanovení zákona, o které by šlo opřít povinnost loajality, je pak § 56a ObchZ. V něm je zakotven zákaz zneužití většiny i menšiny hlasů a obecně jednání, jehož cílem je znevýhodnit některého ze společníků.²⁷ Josková označuje za zjevný nedostatek tohoto institutu jeho neurčitost a z ní vyplývající právní nejistotu.²⁸

K samotnému vymezení obsahu pojmu povinnost loajality se zřejmě jako první vyjádřila S. Černá, jež v něm spatřuje povinnost akcionáře usilovat o naplnění cíle, ke kterému byla společnost založena, respektovat její stanovy a zájmy, zkrátka chovat se vůči ní čestně. Je praktickým výkladovým pravidlem, které pomáhá interpretovat jednotlivé dílčí povinnosti, a zároveň je obecným pravidlem v oblastech, které nejsou zákonem upraveny.²⁹ Jiní zastávají názor, že i když tato povinnost není zakotvena v právním řádu, je nutné její existenci dovodit ze zásad obchodního práva smluvního, což se již ostatně děje prostřednictvím judikatury.³⁰ K otázce cíle, ke kterému byla společnost založena, jak ji nastoluje S. Černá, se dá doplnit, že sama uvádí, že v angloamerické doktríně je řešena tzv. teorií shareholder value. Podle ní je primárním zájmem společnosti růst její hodnoty, což se projevuje růstem kursu ceny akcií, čímž se zhodnocuje vklad akcionáře. V kontinentální doktríně se prosadil pojem stakeholder value, jež zohledňuje zájmy všech zainteresovaných osob, tedy například i zaměstnanců, zákazníků.³¹ Angloamerický přístup má nespornou výhodu v jasnosti kritéria určujícího zájem společnosti a i proto se stává populárnější i v rámci Evropy.

2.2.2 Po rekonstrukci

V současné právní úpravě je povinnost loajality zakotvena jak v novém občanském zákoníku v § 159 odst.1, tak v § 51 odst. 1. ZOK. Tedy v ustanoveních upravujících, jak již bylo výše popsáno, výkon funkce s péčí řádného hospodáře. Nově je tedy explicitně stanoveno, že výkon funkce s péčí řádného hospodáře zahrnuje i nezbytnou loajalitu. Vzhledem k výše popsanému stavu právní úpravy před rokem 2014, kdy bylo nutné obtížně dovozovat existenci této povinnosti, je tato změna jednoznačně pozitivním krokem, neboť zvyšuje právní jistotu recipientů normy. Funkcionáři společností zajisté ocení přesnější vymezení svých povinností přímo v zákoně. Nutno ovšem podotknout,

²⁷ JOSKOVÁ, L. Povinnost loajality v akciové společnosti, *Obchodněprávní revue*, 2011, č. 11, s. 264.

²⁸ JOSKOVÁ, L., Povinnost loajality v akciové společnosti, *Obchodněprávní revue*, 2011, č. 11, s. 264

²⁹ ČERNÁ, S., *Obchodní právo. Akciová společnost 3. Díl* Praha: Polygon, 2002, s. 186.

³⁰ DĚDIČ, J., a kol., *Akciové společnosti. 7. přeprac. vydání* Praha: C. H. Beck, 2012, s. 365.

³¹ ČERNÁ, *Obchodní právo. Akciová společnost 3. Díl* Praha: Polygon, 2002, s. 242 - 244

že o změnu se jedná především po formální stránce, neboť obsah pojmu bude na základě strohého zákonného znění pravděpodobně vykládán v kontinuitě s výkladem před rekodifikací soukromého práva. Jediné nové vodítko k výkladu pojmu dává zákon použitím spojení „s nezbytnou loajalitou“, ze kterého je jasné, že nejde o loajalitu absolutní, ale je nutné zkoumat, zda jednající mohl a měl vědět, že nejedná loajálně. Navíc musí brát funkcionář do úvahy nejen zájmy společnosti, ale i potřeby lidské společnosti, míněno ve smyslu sociální a environmentální zodpovědnosti.³² Judikatura přímo související s touto problematikou není nikterak bohatá a dotýká se téměř výhradně případů souvisejících se společnostmi s ručením omezeným. Nicméně se lze domnívat, že obdobné závěry, jaké učinily soudy stran funkcionářů společnosti s ručením omezeným, by učinily i v případě funkcionářů akciové společnosti.

2.3 Povinnost mlčenlivosti

2.3.1 Před rekodifikací

Je povinností vyplývající z výše popsané povinnosti loajality. Nutnost zakotvení této povinnosti vychází z cennosti informací v obchodním styku, kdy je únik interních informací ze společnosti způsobilý přivodit jí významnou újmu (případně i zajistit profit pro recipienta těchto informací). Z tohoto důvodu je nutné regulovat počínání členů orgánů společnosti v tomto směru. Děje se tak ustanovením § 194 odst. 5 ObchZ, jež ukládá členům představenstva povinnost zachovat mlčenlivost o důvěrných informacích a skutečnostech, jejichž prozrazení by mohlo společnosti způsobit škodu.

Toto zákonné vymezení vytváří problém použitím pojmu „důvěrná informace“. Tento pojem nebyl zákonodárcem nikterak definován. Při jeho výkladu lze použít definici pojmu obchodního tajemství to tedy ne, povinnost mlčenlivosti je daleko širší a k obchodnímu tajemství se nevztahuje – to má speciální úpravu obsaženou v § 17 ObchZ, neboť panuje všeobecná shoda na tom, že na to, co je obsahem obchodního tajemství, se zcela jistě vztahuje povinnost mlčenlivosti. Zbývající případy, na které se vztahuje povinnost mlčenlivosti, ale nejsou obchodním tajemstvím, je nutno v souladu s tím, že tato povinnost je specifickým vyjádřením povinnosti loajality, vykládat především optikou zájmu společnosti. Dle J. Dědiče by také bylo možné s použitím analogie aplikovat definici důvěrné informace obsaženou v § 81 zákona o cenných

³² ŠTENGLOVÁ, I., HAVEL, B., CILEČEK, F., KUHN, P., ŠUK, P. Zákon o obchodních korporacích. Komentář. 1. Vydání. Praha: C. H. BECK, 2013, s. 135

papírech.³³ Bejček k tomuto tématu dodává, že informace ani nemusí být označena za důvěrnou, ale je povinností funkcionáře společnosti její důvěrnost rozpoznat a dle toho s ní nakládat.³⁴

2.3.2 Po rekodifikaci

Došlo k významnému posunu, neboť v současné právní úpravě, tedy v zákoně o obchodních korporacích ani v občanském zákoníku, není povinnost mlčenlivosti výslovně zmíněna.³⁵ Jak již bylo uvedeno dříve, vyplývá tato povinnost z povinnosti loajality, a tak se zákonodárce omezil na zakotvení povinnosti loajality a díky čemuž byla odstraněna z právního řádu tato jakási dualita úpravy. Je samozřejmě pravda, že loajální výkon funkce je přímo podmíněn zdrženlivostí při nakládání s informacemi, ovšem je otázkou, zda by pro potřeby běžného recipienta nebylo lepší mlčenlivost v zákoně ponechat zakotvenou *expressis verbis*. Jednoznačně pozitivně se dá hodnotit to, že vedlejším důsledkem vynechání výslovné úpravy této povinnosti v zákoně je odstranění jakýchkoliv problémů, které přinášel výklad příslušných ustanovení obchodního zákoníku. Narážím na dřívější výkladové problémy v otázce vztahování se povinnosti mlčenlivosti na třetí osoby, respektive i vůči akcionářům. Ovšem v praxi se při výkladu bude navazovat na dosavadní výklad této povinnosti, neboť ke změně došlo pouze po formální stránce věci.

2.4 Povinnost k osobnímu výkonu funkce

2.4.1 Před rekodifikací

Výkon funkce v orgánu společnosti v zásadě sestává ze dvou základních složek: obchodní vedení prováděné uvnitř společnosti a jednání jménem společnosti, které působí na venek. To, že tento výkon funkce musí být prováděn osobně, je stanoveno v § 66 odst. 2 ObchZ. Ten obsahuje větu: „*Závazek k výkonu funkce je závazkem osobní povahy.*“ Uvedené ustanovení zákona však této podoby nabylo až novelou obchodního zákoníku č. 370/2000. Tou byl vyřešen do té doby probíhající spor, zda je možné se při výkonu funkce v statutárním orgánu společnosti nechat zastoupit jinou osobou na základě plné moci, či nikoliv. Tato změna obchodního zákoníku byla později poněkud

³³ DĚDIČ, J. a kol Obchodní zákoník. Komentář. Díl III. Praha: Polygon, 2002, s. 2418.

³⁴ BEJČEK, J., Principy odpovědnosti statutárního a dozorčích orgánů kapitálových společností, *Právní rozhledy*, 2007, č. 17. s. 616.

³⁵ Pro danou problematiku jsou relevantní pouze ustanovení § 155, 156 ZOK, která upravují právo na informace ve společnosti s ručením omezeným a z nichž nepřímě vyplývá povinnost mlčenlivosti. Obchodní tajemství je pak nově upraveno v § 504 OZ.

korigována další novelizací, kdy s účinností od 1. 1. 2012 připouští § 66d ObchZ možnost pověření obchodním vedením jinou osobu. Toto pověření nijak neovlivňuje povinnost výkonu funkce s péčí řádného hospodáře respektive odpovědnost z ní vyplývající, tu nadále nese statutární orgán popř. jeho člen, který pověřil jinou osobu obchodním vedením. V § 66d odst. 4 ObchZ je pak negativně vymezeno, co pod obchodní vedení nespadá. Konkrétně pod něj nelze zahrnout: účast na zasedání statutárního orgánu, rozhodování o pověření obchodním vedením, rozhodování o základním zaměření obchodního vedení a další činnosti, které jsou zákonem svěřeny výlučně do pravomoci statutárního orgánu. K této problematice existuje bohatá judikatura Nejvyššího soudu ČR, který v mnoha svých rozhodnutích precizně vymezil obsah pojmu obchodní vedení.³⁶

2.4.2 Po rekodifikaci

Nově je povinnost osobního výkonu funkce upravena v novém občanském zákoníku ustanovením § 159 odst. 2: *„Člen voleného orgánu vykonává funkci osobně, to však nebrání tomu; aby člen zmocnil pro jednotlivý případ jiného člena téhož orgánu, aby za něj při jeho neúčasti hlasoval.“* Členu statutárního orgánu je tedy zakázáno nechat se zastoupit při výkonu své funkce. Část odstavce za středníkem vymezuje výjimku z tohoto zákazu. Člen voleného orgánu se může nechat zastoupit kolegou z orgánu ovšem pouze ve věci hlasování daného orgánu.³⁷ Nově je tedy tato povinnost vymezena precizněji, zároveň se text zákona odklání od dřívějšího soudního výkladu této otázky. Pořád si pletete zastupování při hlasování v orgánu a zastupování společnosti.

2.5 Zákaz konkurence

2.5.1 Před rekodifikací

Další povinností, kterou musí člen statutárního orgánu akciové společnosti dodržovat podle obchodního zákoníku, je zákaz konkurence. Tato povinnost také úzce souvisí s povinností loajality, dalo by se říci, že z ní vychází. Konkurenční jednání lze obecně vymezit třemi znaky: jednající osoba má formální vazbu na společnost, jednáním realizuje svůj vlastní zájem a touto realizací poškozují zájmy společnosti (zejména

³⁶ Srov. Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. 8. 2003 sp. zn. 29 Odo 479/2003; Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 5. 4. 2006 sp. zn. 5 Tdo 94/2006.

³⁷ LASÁK, J.. In ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J., FIALA, J. a kol. Občanský zákoník. Komentář Svazek I. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, s. 530.

majetkové).³⁸ Obecným ustanovením upravujícím zákaz konkurence v obchodním zákoníku je § 65, v němž je zákaz konkurence vymezen pro všechny typy obchodních společností. Jsou zde vymezeny následky porušení tohoto zákazu, tedy povinnost vydat prospěch či převést práva z obchodu, kterým byl zákaz konkurence porušen, a dále subjektivní tříměsíční a objektivní jednoletá promlčecí doba k uplatnění těchto práv. Rozsah zákazu a osoby, na které se zákaz vztahuje, pak určují ustanovení o jednotlivých společnostech. Pro akciovou společnost se jedná o § 196 ObchZ. Podle něj nesmí člen představenstva:

„a) podnikat v oboru stejném nebo obdobném společnosti ani vstupovat se společností do obchodních vztahů,

b) sjednávat nebo obstarávat pro jiné osoby obchody společnosti,

c) účastnit se na podnikání jiné osoby jako společník s neomezeným ručením nebo jako ovládající osoba jiné osoby se stejným nebo obdobným předmětem podnikání,

d) vykonávat činnost jako člen statutárního orgánu nebo jiného orgánu jiné právnické osoby se stejným nebo obdobným předmětem podnikání ledaže jde o koncern.“

Toto ustanovení je kogentní a společnost se od něj tedy nemůže odchýlit. Zároveň s ním související výkladové problémy, spojené především s písmenem d). Samo vymezení zakázané činnosti zde obsažené se zdá překračovat dispozici vymezenou v obecném ustanovení § 65 ObchZ, když se toto ustanovení snaží předcházet vzniku situace, ve které ke konkurenčnímu jednání často dochází. Navíc je v tomto ustanovení použito spojení „se stejným nebo obdobným předmětem podnikání“, které není v obchodním zákoníku nikterak definováno, a tak rejstříkové soudy v praxi vychází z údajů obsažených v živnostenských oprávněních. Což vede k zapsání předmětu podnikání tak široce vymezeného, že nelze k posouzení konkurenčního jednání využít (typicky koupě zboží za účelem jeho dalšího prodeje). Totožnost respektive podobnost předmětu podnikání je tedy nutné vždy posuzovat individuálně, dle okolností případu.³⁹ Tato zákonná úprava může být rozšířena stanovami společnosti či usnesením valné hromady. J. Bejček zastává s ohledem k této otázce názor, že analogicky dle § 136 odst. 3 ObchZ lze zákaz konkurence i u akciové společnosti

³⁸ POKORNÁ, J., VEČEŘKOVÁ, E., K zakazu konkurenčního jednání v obchodních společnostech, *Právní rozhledy*, č. 12, 1997, s. 602.

³⁹ POKORNÁ, J., VEČEŘKOVÁ, E., K zakazu konkurenčního jednání v obchodních společnostech, *Právní rozhledy*, č. 12, 1997, s. 603 – 604.

rozšířit na její společníky.⁴⁰ Opačný názor na možnost rozšíření zákazu konkurence na společníky pak zastává I. Štenglová.⁴¹ Porušení zákazu konkurence vede k sístaci hlasovací práva akcionáře podle § 186c odst. 2 písm. c) ObchZ, pokud se rozhoduje o něm nebo osobě jednajícím s ním ve shodě.⁴²

Celá úprava se ovšem uplatní pouze za předpokladu, že člen statutárního orgánu nevykonává svou práci ve prospěch společnosti na základě pracovní smlouvy, poté se totiž vztah mezi ním a společností nepovažuje za obchodní – NS judikoval, že to nejde!. V tom případě se na tuto problematiku použije úprava obsažená v zákoníku práce tzv. konkurenční doložka.⁴³ Tato praxe byla, až do novely ObchZ č. 351/2011 judikaturou odmítána a takové pracovněprávní smlouvy byly považovány za neplatné.⁴⁴ Zmíněnou novelou ObchZ byl souběh funkce člena statutárního orgánu s pracovním poměrem naopak výslovně povolen, a to vložení ustanovení § 66d.

Po rekodifikaci

Zákon o obchodních korporacích neobsahuje obecná ustanovení o zákazu konkurence společná pro všechny společnosti. Pro akciovou společnost tuto problematiku upravují § 441 až 444 ZOK. Tato úprava je zařazena v oddíle upravujícím dualistický systém orgánů akciové společnosti. Použitím § 456 ZOK se tato úprava aplikuje i na statutárního ředitele. Samotné činnosti podléhající zákazu konkurence vyjmenovává § 441 ZOK: „Člen představenstva nesmí podnikat v předmětu činnosti společnosti, a to ani ve prospěch jiných osob, ani zprostředkovávat obchody společnosti pro jiného.

(2) Člen představenstva nesmí být členem statutárního orgánu jiné právnické osoby se stejným nebo obdobným předmětem činnosti nebo osobou v obdobném postavení, ledaže se jedná o koncern.

(3) Člen představenstva se nesmí účastnit na podnikání jiné obchodní korporace jako společník s neomezeným ručením nebo jako ovládající osoba jiné osoby se stejným nebo obdobným předmětem činnosti.“ Zákaz konkurence je tímto ustanovením vymezen ve svém minimálním rozsahu, nadále může být rozšířen stanovami respektive rozhodnutím

⁴⁰ BEJČEK, J., Principy odpovědnosti statutárního a dozorčích orgánů kapitálových společností, *Právní rozhledy*, 2007, č. 17, s. 620.

⁴¹ ŠTENGLOVÁ, I., PLÍVA, S., TOMSA, M. a kol. *Obchodník zákoník. Komentář*. 13. vydání Praha: C. H. Beck, 2010, s. 728.

⁴² Srov. Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. 9. 2011 sp. zn. 29 Cdo 585/2010.

⁴³ Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce ustanovení §§ 310, 311.

⁴⁴ Např. Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 14. 11. 2013 sp. zn. 21 Cdo 3250/2012.

valné hromady (podle § 442 odst. 3 ZOK) či individuálně v rámci smlouvy o výkonu funkce.⁴⁵ Tato omezení platí stejně pro členy představenstva fyzické osoby jako pro členy právnické osoby.

Novinkou v právní úpravě je vyvratitelná domněnka souhlasu s výjimkou ze zákazu konkurence, která je vymezena v § 442 ZOK. Ten stanoví, že pokud byli zakladatelé nebo orgán oprávněný k volbě člena statutárního orgánu zpraveni o tom, že člen statutárního orgánu některou svou činností porušuje některé z pravidel uvedených v § 441 ZOK, a nevyjádřili s tím do jednoho měsíce od upozornění nesouhlas, má se za to, že nemá danou činnost zakázanou. Zachována, obdobně jako v obchodním zákoníku, zůstala možnost rozšíření zákazu konkurence stanovami případně usnesením valné hromady. Tato změna byla způsobena snahou zákonodárce ponechat ve funkci člena představenstva v případě, že si to společnost přeje, i pokud porušil zákaz konkurence. Zároveň se v konstrukci tohoto ustanovení projevuje zásada *vigilantibus iura*.⁴⁶ Oproti pravidlům týkajícím se společnosti s ručením omezeným je postavení funkcionářů akciové společnosti upraveno přísněji, což důvodová zpráva zákona odůvodňuje tím, že je vyšší předpoklad profesionality u člena představenstva akciové společnosti.⁴⁷

Následky porušení zákazu konkurence upravuje § 5 ZOK, který navazuje na úpravu obsaženou v § 65 ObchZ. Korporace tak může po tom, kdo porušil zákaz konkurence, chtít, aby vydal prospěch tím získaný, anebo na ni převedl práva z porušení vzniklá. Tato práva podléhají speciálním prekluzivním lhůtám, které zůstávají stejné jako v obchodním zákoníku. Touto speciální úpravou není nikterak dotčena možnost korporace domáhat se náhrady škody (případně i v rámci trestního řízení, které se může daného porušení zákazu konkurence týkat).

Na právní úpravu obsaženou v obchodním zákoníku měl v plánu zákonodárce navázat i ve věci souběhu pracovního poměru s funkcí ve statutárním orgánu, a plánoval jej povolit. Předmětné ustanovení návrhu zákona o obchodních korporacích, však bylo v průběhu legislativního procesu vypuštěno, čímž vznikla otázka, zda je tato praxe povolena či nikoliv. Názor, že souběhy jsou přípustné, zastává B. Havel, jeden z autorů zákona o obchodních korporacích, podle něž v duchu ustanovení § 1 odst. 2 OZ (tedy

⁴⁵ LASÁK, J., POKORNÁ, J., ČÁP, Z., DOLEŽIL, T. a kol. Zákon o obchodních korporacích. Komentář. II. díl. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, s. 2059.

⁴⁶ Důvodová zpráva k zákonu o obchodních korporacích, s. 64.

⁴⁷ Důvodová zpráva k zákonu o obchodních korporacích, s. 64.

obecné dispozitivitu soukromého práva) postačuje, že souběhy nejsou zákonem výslovně zapovězeny, tedy jsou přípustné.⁴⁸

Polemiku s B. Havlem na toto téma vedl P. Čech, který zastává opačný názor, neboť podle něj lze zákaz souběhu dovodit výkladem ustanovení § 1791 OZ. V něm je jako podmínka vzniku a trvání závazku stanoveno prokázání jeho důvodu, což dle P. Čecha není možné pro dvě smlouvy upravující stejnou činnost.⁴⁹ Tento výklad problematiky užilo ve svém stanovisku⁵⁰ i Ministerstvo spravedlnosti ČR, které navíc argumentuje tím, že při souběhu absentuje základní znak závislost práce, neboť člen statutárního orgánu by sám sobě byl nadřazeným. I já považuji tuto argumentaci za přesvědčivější a lze předpokládat, že i soudní výklad půjde spíše touto cestou.

2.6 Povinnosti spojené s insolvenčním řízením

2.6.1 Před rekonstrukcí

Základní povinností, kterou v tomto směru stanoví obchodní zákoník, je povinnost představenstva dle § 193 odst. 1 svolat valnou hromadu. Ta vzniká ve dvou případech: pokud představenstvo zjistí, že celková ztráta společnosti na základě jakékoliv účetní závěrky dosáhla takové výše, že při jejím uhrazení z disponibilních zdrojů společnosti by neuhrazená ztráta dosáhla poloviny základního kapitálu nebo to lze s ohledem na všechny okolnosti předpokládat, či pokud zjistí, že se společnost dostala do úpadku. Za okamžik zjištění ztráty je považováno projednání účetní závěrky, ze které tyto skutečnosti vyplývají, představenstvem.⁵¹ Druhá eventualita podmiňující vznik povinnosti svolat valnou hromadu v podobě úpadku pak má obligatorně další závažné následky podle jiných právních předpisů. Samotný úpadek je definován v zákoně č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve kterém jsou zakotveny i další povinnosti s ním spjaté. Předtím, než nabyl insolvenční zákon účinnosti, byla tato problematika upravena zákonem č. 328/1991 Sb. o konkursu a

⁴⁸ HAVEL, B., Souběhy či smlouvy na doručitele. Zbláznil se stát?, Právní rádce, 20123, Dostupné z <http://pravnicaradce.ihned.cz/c1-61325100-soubehy-ci-smlouvy-na-dorucitele-zblaznil-se-stat>

⁴⁹ ČECH, P., Souběhy funkcí zpět do neznáma, 2013, Právní rádce, Dostupný z <http://pravnicaradce.ihned.cz/c1-61051260-soubehy-funkci-zpet-do-neznama>

⁵⁰ Stanovisko Ministerstva spravedlnosti ČR ze dne 11. 7. 2014, Dostupné z <http://portal.justice.cz/Justice2/MS/ms.aspx?j=33&o=23&k=2375&d=336831>

⁵¹ ŠTENGLOVÁ, I., HAVEL, B., CILEČEK, F., KUHN, P., ŠUK, P. Zákon o obchodních korporacích. Komentář. 1. Vydání. Praha: C. H. BECK, 2013, s. 709.

vyrovnání (dále též jen „ZKV“). Úpadek byl definován v § 1 ZKV⁵² a z něj pramenící povinnost podat návrh na prohlášení konkursu pak v ustanovení § 3 téhož zákona. Ustanovení § 3 odst. 1 ZKV zakládá povinnost právnické osobě podat návrh na prohlášení konkursu, je-li v úpadku. Druhý odstavec téhož paragrafu tuto povinnost stanoví i pro statutární orgány právnické firmy. Jejich členové pak za splnění této povinnosti nesou odpovědnost včetně navazující obecné občanskoprávní odpovědnosti za škodu podle § 420 SOZ.⁵³ Zákon o konkursu a vyrovnání byl nahrazen k 1. 7. 2007 insolvenčním zákonem (dále též jen „InsZ“), který je účinný dodnes. Pojem úpadek je v něm vymezen ustanovením § 3 InsZ, v němž jsou definovány jeho dvě formy: platební neschopnost a předlužení (to se netýká fyzických osob nepodnikatelů). Platební neschopnost je stav, kdy jsou kumulativně splněny tyto podmínky: dlužník má více věřitelů, peněžité závazky déle jak 30 dnů po lhůtě splatnosti, a tyto závazky není schopen plnit.⁵⁴ Posledním pojmem definovaným v rámci v ustanovení § 3 InsZ je hrozící úpadek: ten nastává, lze-li se zřetelem ke všem okolnostem důvodně předpokládat, že dlužník nebude schopen řádně a včas splnit podstatnou část svých peněžitých závazků.

Insolvenční zákon dále ve svém § 98 odst. 1 zakládá povinnost dlužníka podat na sebe insolvenční návrh bez zbytečného odkladu poté, co se dozvěděl nebo se při náležité pečlivosti měl dozvědět o svém úpadku. Druhý odstavec § 98 InsZ tuto povinnost přenáší na zákonného zástupce dlužníka, likvidátora právnické osoby a statutární orgán právnické osoby. Pokud je takových osob více, vztahuje se tato povinnost na každou z nich. Zákonodárce přitom vychází z předpokladu, že podnikající subjekt má stále přehled o svém reálném majetku (tedy hodnotě jeho likvidity), pohledávkách a závazcích (včetně jejich lhůt splatnosti resp. vymahatelnosti).⁵⁵

2.6.2 Po rekonstrukci

Zákon o obchodních korporacích doplňuje povinnosti zakotvené v insolvenčním zákoně o novinku v podobě povinnosti odvracet úpadek obchodní korporace, jež je

⁵² Odst. 2 Dlužník je v úpadku, jestliže má více věřitelů a není schopen po delší dobu plnit své splatné závazky. Odst. 3 Fyzická osoba, je-li podnikatelem, a právnická osoba ne v úpadku i tehdy, jestliže je předlužena. O předlužení jde tehdy, jestliže tato osoba má více věřitelů a jestliže jejich závazky jsou vyšší než majetek.

⁵³ ZELENKA, J., MARŠÍKOVÁ, J., Zákon o konkursu a vyrovnání, Praha: Linde, 2002, Komentář s. 39.

⁵⁴ Neschopnost plnění nastává splněním jedné ze čtyř podmínek uvedených v § 3 odst. 2.

⁵⁵ KOTOUČOVÁ, J., a kol. Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon) Komentář 1. Vydání. Praha C. H. Beck, 2008 s. 291.

vymezena ustanovením § 68 ZOK. V něm je zakotveno sankční ručení členů či bývalých členů statutárního orgánu obchodní korporace za porušení výše uvedené povinnosti. K tomu, aby člen statutárního orgánu ručil za splnění povinností obchodní korporace, musí být splněny dvě podmínky: „bylo rozhodnuto, že obchodní korporace je v úpadku, a člen nebo bývalý člen statutárního orgánu obchodní korporace věděli nebo měli a mohli vědět, že je obchodní korporace v hrozícím úpadku podle jiného právního předpisu, a v rozporu s péčí řádného hospodáře neučinili za účelem jeho odvrácení vše potřebné a rozumně předpokladatelné.“ Druhý odstavec tohoto ustanovení pak vymezuje výjimku pro takzvané krizové manažery, na které se popisovaná úprava nepoužije. Jak naznačuje samotné zákonné znění, jedná se o zvláštní případ porušení péče řádného hospodáře.⁵⁶

Klíčovou otázkou tohoto ustanovení je nepochybně to, co se skrývá pod formulací „vše potřebné a rozumně předpokladatelné“ za účelem odvrácení úpadku. Podle P. Boguského by členové statutárního orgánu měli podniknout taková opatření, která zabrání zhoršování finanční situace obchodní korporace, tedy především nebrat na ni další dluhy (pomineme-li výjimky v podobě překlenovacích úvěrů atp.).⁵⁷ Vzhledem k odkazu na péči řádného hospodáře je třeba jednání člena statutárního orgánu posuzovat dle obecných ustanovení upravujících pravidla jednání členů orgánu obchodní korporace (§ 51 a § 52 ZOK). Aplikací těchto ustanovení se bude na jednání členů statutárních orgánů moci použít nově zavedené pravidlo podnikatelského úsudku resp. bussines judgment rule (podrobněji viz třetí kapitola). Samotný zákonodárce uvádí v důvodové zprávě jako inspiraci úpravy anglický koncept wrongful trading.⁵⁸ S. Černá toto výstižně komentuje⁵⁹ tak, že český model je zásadně odlišný, a to jak v předpokladu odpovědnosti, tak v sankci. Koncept wrongful trading činí členy správní rady odpovědné za to, že ve chvíli, kdy již neexistuje rozumný důvod k odvrácení

⁵⁶ ČERNÁ, S., Ručení členů statutárních orgánů českých obchodních korporací po rekodifikaci soukromého práva (vybrané otázky), s. 47 In: Suchoža, J., Husár. ed. Právo – obchod – ekonomika II. Zborník vedeckých prací. Vyd. 1. Praha: Právnická fakulta Univerzity P. J. Šafárika v Košiciach v nakl. Leges, 2012.

⁵⁷ BOGUSKÝ, P., Ručení členů statutárních orgánů za dluhy obchodní korporace pro porušení povinnosti usilovat o odvrácení úpadku, *Obchodněprávní revue*, č. 11-12, 2013, s. 313.

⁵⁸ Důvodová zpráva k zákonu o obchodních korporacích, zvláštní část k § 44 až 71, poslední odstavec.

⁵⁹ ČERNÁ, S., Ručení členů statutárních orgánů českých obchodních korporací po rekodifikaci soukromého práva (vybrané otázky), s. 47 In: Suchoža, J., Husár. ed. Právo – obchod – ekonomika II. Zborník vedeckých prací. Vyd. 1. Praha: Právnická fakulta Univerzity P. J. Šafárika v Košiciach v nakl. Leges, 2012.

insolvence, dále pokračují v činnosti společnosti, což vedlo ke zmenšení majetkové podstaty společnosti, ze které jsou uspokojováni věřitelé. Soud pak jako sankci za toto jednání uloží povinnost přispět do majetkové podstaty společnosti částkou, která by měla odpovídat částce, o kterou byla umenšena majetková podstata společnosti neodůvodněným oddalováním vyhlášení insolvence. Sankce má tedy především kompenzační respektive reparační funkci. I samotný cíl úpravy se liší, neboť zatímco nynější tuzemská úprava si dává za cíl zcela odvracet úpadek, koncept wrongful trading má za účel pouze napravovat negativní důsledky způsobené odkládáním zahájení insolvenčního řízení. V tomto ohledu je tomuto konceptu bližší výše popsaná povinnost k náhradě újmy dle § 99 InsZ.⁶⁰ Jak již bylo zmíněno, ručení v tomto případě vzniká až nabytím právní moci rozhodnutí soudu na návrh insolvenčního správce či věřitele (v jeho případě není jeho aktivní legitimace k návrhu podmíněna přihlášením pohledávky do insolvenčního řízení). Otazníkem je, proč, pokud byl za inspirační zdroj při tvorbě zákona použit koncept wrongful trading, nebyl přejat v podobě osvědčené v zahraničí. Ta se zdá být pro věřitele praktičtější, neboť sankce v podobě plnění do majetkové podstaty dlužníka automaticky poměrně zvyšuje míru uspokojení pohledávek jednotlivých věřitelů, aniž by samotní věřitelé museli individuálně uplatňovat své nároky, jak budou muset činit dle zákona o obchodních korporacích.

Ustanovení § 62 zákona o obchodních korporacích upravuje jeden z úpadkových deliktů, dle angloamerické terminologie tzv. clawback. Je zde zakotvena povinnost za určitých okolností vydat prospěch získaný ze smlouvy o výkonu funkce, jakož i případný jiný prospěch. Zákon stanoví následující podmínky, při jejichž kumulativním splnění je člen statutárního orgánu korporace povinen vydat prospěch:

- a) insolvenční návrh podala osoba odlišná od dlužníka,
- b) bylo rozhodnuto o úpadku obchodní korporace,
- c) členové orgánu věděli nebo měli a mohli vědět, že obchodní korporace je v hrozícím úpadku,
- d) v rozporu s péčí řádného hospodáře neučinili vše potřebné a rozumně předpokladatelné za účelem odvrácení úpadku,
- e) insolvenční správce vyzval členy orgánu k vydání prospěchu.

⁶⁰ BOGUSKÝ, P., Ručení členů statutárních orgánů za dluhy obchodní korporace pro porušení povinnosti usilovat o odvrácení úpadku, *Obchodněprávní revue*, č. 11-12, 2013, s. 313.

Za splnění všech výše uvedených podmínek je člen statutárního orgánu povinen vydat veškerý prospěch, který za období dvou let před právní mocí rozhodnutí o úpadku od korporace obdržel. Tato konstrukce skýtá nebezpečí, kdy se členové statutárního orgánů obchodní korporace mohou snažit co nejvíce prodloužit řízení před rozhodnutím o úpadku tak, aby prospěch, který získali, již nespadal do zákonné dvouleté lhůty. Dalším problematickým bodem právní úpravy je možnost insolvenčního dlužníka (obchodní korporace) připojit se k insolvenčnímu návrhu věřitele, a tím se stát dalším insolvenčním navrhovatelem, a vyhnout se možné aplikaci popisovaného ustanovení. Zavedení tohoto institutu má za cíl podpořit výše popsané ustanovení insolvenčního zákona, upravující povinnost bezodkladně podat insolvenční návrh (§ 98 InsZ). V případě, že není možné vydat prospěch, nahradí členové orgánů získaný prospěch v penězích. Také tato úprava se použije obdobně i na bývalé členy orgánů obchodní korporace.

3. Pravidlo podnikatelského úsudku

Zásadní novinkou zavedenou zákonem o obchodních korporacích je zavedení tzv. pravidla podnikatelského úsudku (business judgment rule) do českého právního systému. Své kořeny má tento institut v angloamerické právní kultuře, konkrétně v USA, kde byl postupně zformulován soudními rozhodnutími. Naprostá většina světových právních řádů vymezuje určitý standard péče (standart of duty), který musí při výkonu své funkce dodržovat člen statutárního orgánu.⁶¹ Tento standard péče je samozřejmě v různých právních řádech definován odlišně, ale základní jádro pojmu zůstává v různých právních řádech podobné. Nezávisle na přesném obsahu standardu péče vznikají napříč právními řády obdobné problémy při soudním přezkumu otázky porušení tohoto standardu. Toto posuzování skýtá hned několik úskalí. Neboť ať je standard péče vymezen jakkoliv, jedná se o posuzování standardu, jež nemá pevné hranice.⁶² Jednání členů statutárního orgánu je ze své podstaty rizikovým jednáním,⁶³

⁶¹ KOŽIAK, J., Business judgment rule v České republice, Brno: Masarykova univerzita, 2012, dostupné z: http://www.law.muni.cz/sborniky/dny_prava_2011/files/prispevky/04%20OBCHOD/JAROMIR%20KOZIAK.pdf

⁶² POKORNÁ, J., K některým otázkám postavení členů představenstva akciové společnosti. In ČERNÁ, S., (ed). Pocta Stanislavu Plívovi k 75. narozeninám. 1. Vydání, Praha. ASPI, 2008, s. 291.

⁶³ ČECH P. Péče řádného hospodáře a povinnost loajality, *Právní rádce*, *Economia* 2007 dostupné z : [http://pravniradce.ihned.cz/?p=F00000_d&&article\[id\]=20768350](http://pravniradce.ihned.cz/?p=F00000_d&&article[id]=20768350).

vždyť podstupování přiměřené míry rizika je samotnou podstatou podnikání, a pokus podnikat bez rozhodování, jež by neslo jistá rizika, by pravděpodobně nebyl úspěšný. Tedy nelze rozhodování členů statutárních orgánů posuzovat pouze dle škodlivého následku.⁶⁴ Posuzovat se musí míra onoho podstupovaného rizika. Přesněji řečeno, zda tato míra překročila přiměřenou míru.

Dalším problémem, se kterým se soud musí vyrovnat, je nutnost zkoumat daný případ nikoliv pohledem ex post, ale ex ante. Zpravidla totiž soudce disponuje ve chvíli svého rozhodování nesrovnatelně větším množstvím informací, které neměli členové statutárního orgánu k dispozici ve chvíli, kdy danou záležitost rozhodovali. Soud musí důsledně vycházet pouze z informací, o kterých člen statutárního orgánu věděl či vědět mohl. Přičemž se ovšem musí zohlednit fakt, že není možné po členech statutárních orgánů korporace spravedlivě žádat znalost všech teoreticky dostupných informací v čase rozhodování, pokud by to bylo příliš časově, finančně či jinak náročné. Je totiž nutné vycházet z toho, že v podnikání hraje čas svoji roli, a některé podnikatelské příležitosti jsou časově omezené.

Nelze opomenout ani problém spočívající v nedostatečné odborné erudici soudců pro posuzování dané problematiky. Soudci jsou primárně odborníci v oblasti práva, a posuzování faktických otázek souvisejících s podnikáním bude ležet mimo jejich možnosti. Tento problém lze vyřešit přizváním znalce v daném oboru. To ovšem se sebou nese nemalé finanční i časové náklady.

Všechny výše uvedené problémy vedly k zrodu business judgment rule v USA a jejímu následnému rozšíření po světě. V průběhu let se vyvinulo více podob business judgment rule, které by se daly podle J. Kožiaka podřadit do dvou hlavních proudů.⁶⁵ První vlastně ani není pravidlo chování, nýbrž standard soudního přezkumu. Ten stanoví, za splnění kterých podmínek nebude přezkoumávat podnikatelská rozhodnutí člena orgánu. Druhou, až později vzniknuvší podobou, je forma domněnky splnění povinnosti péče, pokud jsou naplněny zákonem stanovené podmínky. Takto

⁶⁴ ČECH P. Péče řádného hospodáře a povinnost loajality, *Právní rádce*, *Economia* 2007 dostupné z : [http://pravniradce.ihned.cz/?p=F00000_d&&article\[id\]=20768350](http://pravniradce.ihned.cz/?p=F00000_d&&article[id]=20768350).

⁶⁵ KOŽIAK, J., *Business judgment rule v České republice*, Brno: Masarykova univerzita, 2012, dostupné z: http://www.law.muni.cz/sborniky/dny_prava_2011/files/prispevky/04%20OBCHOD/JAROMIR%20KOZIAK.pdf

konstruovaná je například úprava v Německu, kterou se inspirovala tuzemská úprava obsažená v zákoně o obchodních korporacích.

3.1 Aplikace pravidla podnikatelského úsudku před rekonstrukcí

Jak již bylo naznačeno, do nabytí účinnosti zákona o obchodních korporacích 1. 1. 2014 nebylo pravidlo podnikatelského úsudku nikterak zákonně zakotveno. To však v žádném případě neznamená, že by toto pravidlo nebylo nikterak aplikováno a diskutováno. Podle J. Pokorné ustanovení § 194 odst. 5 ObchZ připouští natolik široký výklad, že umožňuje použití pravidla podnikatelského úsudku.⁶⁶ Obdobný názor zastává i B. Havel, který k danému dodává: „že i české soudy by měly při aplikaci § 194 odst. 5 ObchZ v jeho rámci testovat jednání členů statutárního orgánu podnikatelským úsudkem a neměly by v situaci, kdy nezjistí porušení péče řádného hospodáře, zkoumat výsledek sporného jednání.“⁶⁷ I další autoři zastávají názor, že členové orgánů společnosti odpovídají za řádný výkon funkce, nikoliv za konečný výsledek své činnosti, aniž by přímo zmiňovali pravidlo podnikatelského úsudku.⁶⁸ Faktem je, že i přes tyto názory se české soudy staví k použití tohoto pravidla ve své judikatuře spíš zdrženlivě. Stopy po jeho užití tak lze v rozhodovací praxi českých soudů nalézt pouze sporadicky. Jedním z rozhodnutí (byť nevyřčeně) opírajících se o pravidlo podnikatelského úsudku je rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 23. 11. 2005, ve kterém stojí: „že představenstvo akciové společnosti, stejně jako jiné podobné orgány, musí při rozhodovacím procesu zohlednit celou řadu různých okolností, přičemž za běžného stavu věci nelze požadovat stoprocentní správnost a bezchybnost jakéhokoliv rozhodnutí.“⁶⁹ V daném případě však členové představenstva upřednostnili své vlastní finanční zájmy a porušili tak povinnost loajality. V dalším případě Nejvyšší soud ČR ve svém rozsudku konstatoval, že je plně v gesci jednatele, v rámci jeho obchodního vedení, učinit rozhodnutí, zda vymáhat pohledávku. Pouze musí toto rozhodnutí učinit

⁶⁶ POKORNÁ, J., K některým otázkám postavení členů představenstva akciové společnosti. In ČERNÁ, S., (ed). Pocta Stanislavu Plívovi k 75. narozeninám. 1. Vydání, Praha. ASPI s. 294.

⁶⁷ HAVEL, B., Synergie péče řádného hospodáře a podnikatelského úsudku, *Právní Rozhledy*, č. 11, 2007 s. 416.

⁶⁸ Například: ELIÁŠ, K., K některým otázkám odpovědnosti reprezentantů kapitálových společností. *Právník*, 1999 č. 4, s. 322.

⁶⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 23. 11. 2005 sp. zn. 5 Tdo 1143/2005.

s ohledem na všechny okolnosti.⁷⁰ V rozsudku z roku 2013 pak Nejvyšší soud podotkl: že člen statutárního orgánu, tedy i likvidátor, odpovídá za řádný (v souladu s požadavkem péče řádného hospodáře jsoucí) výkon funkce, nikoliv za výsledek své činnosti.⁷¹

3.2 Aplikace pravidla podnikatelského úsudku po rekonstrukci

Pravidlo podnikatelského úsudku je nově obsaženo v § 51 odst. 1 ZOK, jež zní: „*Pečlivě a s potřebnými znalostmi jedná ten, kdo mohl při podnikatelském rozhodování v dobré víře rozumně předpokládat, že jedná informovaně a v obhajitelném zájmu korporace; to neplatí, pokud takovéto rozhodování nebylo učiněno s nezbytnou loajalitou.*“ Přímou v důvodové zprávě zákona je zmíněna inspirace zahraničními vzory, konkrétně německým akciovým zákonem.⁷² Zákonné znění vychází ze stejné koncepce jako německá předloha, že jedná-li někdo náležitě, informovaně a v zájmu společnosti, nemůže nést veškerá rizika, která mohou v rámci podnikání nastat.⁷³ J. Koziak ovšem zastává názor, že úprava obsažená v tomto ustanovení se k neprospěchu věci od německé předlohy velmi odlišuje.⁷⁴ Aby se jednání člena statutárního orgánu vyhnulo materiálnímu posuzování, musí obstát v tříprvkovém testu: muselo být učiněno v dobré víře, mohlo být rozumně předpokládáno, že jedná informovaně a v obhajitelném zájmu. Tomuto testu je ovšem jednání podrobeno, pouze pokud bylo učiněno s nezbytnou loajalitou. Neloajální jednání ke společnosti je považováno za neobhajitelné a je třeba na něj hledět jako na jednání, kterým je porušena péče řádného hospodáře.⁷⁵ Při výkladu tohoto ustanovení nesmíme opomenout § 52 odst. 2 ZOK, který přenáší důkazní břemeno při posuzování, zda člen orgánu jednal s péčí řádného hospodáře na tohoto člena, ledaže soud rozhodne, že to po něm nelze spravedlivě požadovat. Toto ustanovení přejímá úpravu začleněnou do obchodního zákoníku novelizací zákonem č.

⁷⁰ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 3. 2011 sp. zn. 29 Cdo 4267/2009.

⁷¹ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. 4. 2013 sp. zn. 29 Cdo 2363/2011, obdobně srov. Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 26.3.2014 sp. zn. 29 Cdo 3915/2012.

⁷² Důvodová zpráva zákona o obchodních korporacích, s. 24.

⁷³ Tento koncept lze připodobnit k odpovědnosti lékaře při výkonu svého povolání, pokud dodržel postupy lege artis, nelze ho činit zodpovědným za smrt pacienta.

⁷⁴ KOZIÁK, J., Business judgment rule v České republice, Brno: Masarykova univerzita, 2012, dostupné z:

http://www.law.muni.cz/sborniky/dny_prava_2011/files/prispevky/04%20OBCHOD/JAROMIR%20KOZIÁK.pdf

⁷⁵ LASÁK, J., POKORNÁ, J., ČÁP, Z., DOLEŽIL, T. a kol. Zákon o obchodních korporacích. Komentář. I. Díl. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, s. 136.

370/2000 Sb., která byla taktéž inspirována německou úpravou této problematiky. Smyslem převrácení důkazního břemene je posílení pozice žalobce, který je v porovnání se členem orgánu korporace v informačním deficitu. Úprava byla oproti ObchZ pozměněna tak, že soudu bylo přiznáno oprávnění zprostit žalovaného důkazního břemene, pokud po něm nelze prokazováním něčeho spravedlivě žádat. Tato povinnost dle judikatury předpokládá, že statutární orgán společnosti ve sporu uvede okolnosti, z nichž plyne, že v daném případě jednal s péčí řádného hospodáře, a k nim označí důkazy, které to mají prokázat.⁷⁶

Ve vztahu k prvku informovanosti se do budoucna otevírá široká možnost pro judikaturu, neboť napříč zahraniční judikaturou je tato otázka posuzována rozdílně. Soudy odlišně stanovují potřebnou míru informací, aby rozhodnutí mohlo být považováno za informované. Pokud se zaměříme na všeobecně respektovanou judikaturu státu Delaware, jsou v ní soudní rozhodnutí, která vyžadují po orgánech společnosti opatření si veškerých dostupných informací,⁷⁷ i jiná rozhodnutí, připouštějící, že takový požadavek je příliš přísný a přistupují k posuzování informovanosti orgánu pružněji.⁷⁸ J. Lasák označuje představu úplné informovanosti jako iluzorní a za důležité vodítko k posouzení informovanosti pokládá snahu si informace obstarat. Posouzení, zda je s některou informací třeba se seznámit, je pak podnikatelským rozhodnutím, které leží na bedrech člena orgánu.⁷⁹ V souvislosti s touto novou úpravou ve spojení tíží důkazního břemene by měli členové orgánů korporací dbát na řádné vedení zápisů jednání orgánů korporace, neboť právě tyto zápisy mohou hrát klíčovou roli při snaze unést důkazní břemeno při případném soudním sporu.

Jisté otazníky vyvolává i použití spojení obhajitelný zájem, kdy v zahraničních úpravách je častější použití spojení nejlepší zájem. Zákonodárce tím pravděpodobně sledoval jisté zmírnění této úpravy.⁸⁰ J. Lasák opět toto kritérium vnímá relativně „měkce“, když ho vykládá tak, že se má soudní přezkum omezit pouze na případy, kdy jednáno nebylo v žádném obhajitelném zájmu korporace. Tedy pravidlo

⁷⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 20. 10. 2009 sp. zn. 29 Cdo 3775/2008.

⁷⁷ Srov. *Smith vs. Van Gorkom*, 488 A.2d 858 (Del. 1985).

⁷⁸ Srov. *Cede & Co. v. Technicolor*, 542 A.2d 1182 (Del. 1988).

⁷⁹ LASÁK, J., POKORNÁ, J., ČÁP, Z., DOLEŽIL, T. a kol. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. I. Díl. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, s. 419-420.

⁸⁰ KOŽIAK, J., *Business judgment rule v České republice*, Brno: Masarykova univerzita, 2012, dostupné z: http://www.law.muni.cz/sborniky/dny_prava_2011/files/prispevky/04%20OBCHOD/JAROMIR%20KOZIAK.pdf.

podnikatelského úsudku by se mělo uplatnit na jakémkoliv jednání, na kterém má korporace alespoň minimální zájem.⁸¹ Prvek dobré víry rozhodování se na první pohled jeví vcelku jednoznačně, ale jeho aplikace zřejmě přinese více možných výkladů a bude muset být sjednocena judikaturou. I na prokazování dobré víry se vztahuje ustanovení § 52 odst. 2 ZOK, čili tíže důkazního břemene vázne na členu orgánu korporace. Prakticky je však krajně obtížné prokazovat existenci dobré vůle.⁸² Zároveň vstupuje do hry § 7 odst. 1 občanského zákoníku, který zní: „*Má se za to, že ten, kdo jednal určitým způsobem, jednal poctivě a v dobré víře.*“ V OZ je tedy zakotvena vyvratitelná domněnka dobrověrného jednání. Vzhledem k tomu, že se nedá jednoznačně určit, které ustanovení má postavení *lex specialis*, budou se zřejmě lišit i výklady těchto ustanovení. Přikláněl bych se k Lasákovu názoru, že obě ustanovení mohou obstát vedle sebe, když § 52 odst. 2 ZOK -+sice převádí důkazní břemeno na člena orgánu korporace, ale zároveň § 7 OZ z této důkazní povinnosti vyjímá prokazování dobré víry jednání.⁸³

Nutné je též neopomenout, že zákon věcně vymezuje působnost pravidla podnikatelského úsudku pouze na podnikatelské rozhodování. Nelze tedy automaticky použít na jakémkoliv rozhodování členů orgánů korporace. Co všechno bude možno zahrnout pod tento pojem, se stane záležitostí soudního výkladu. Je ovšem jasné, že například rozhodování o otázkách vnitřní organizace korporace případně fungování korporace (svolání valné hromady) pod tento pojem zahrnout nelze.

Zavedení pravidla podnikatelského úsudku do tuzemského právního řádu mělo jistě hned několik důvodů. Tím zcela zásadním byla snaha zlepšit postavení členů orgánů korporace při jednání za ni. Ti získali tzv. bezpečný přístav („*safe harbour*“), který je ochrání před důsledky jejich jednání, pokud jej učinili *lege artis*. P. Čech k tomuto uvádí: „*Společnost musí být chráněna před tím, aby o jejím podnikání fakticky rozhodovali soudci, nezřídka z podnětu kverulujícího minoritního společníka.*“⁸⁴ Díky

⁸¹ LASÁK, J., POKORNÁ, J., ČÁP, Z., DOLEŽIL, T. a kol. Zákon o obchodních korporacích. Komentář. I. Díl. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, s. 422.

⁸² KOŽIAK, J., Business judgment rule v České republice, Brno: Masarykova univerzita, 2012, dostupné z: http://www.law.muni.cz/sborniky/dny_prava_2011/files/prispevky/04%20OBCHOD/JAROMIR%20KOZIAK.pdf

⁸³ LASÁK, J., POKORNÁ, J., ČÁP, Z., DOLEŽIL, T. a kol. Zákon o obchodních korporacích. Komentář. I. Díl. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, s. 442-443.

⁸⁴ ČECH P. Péče řádného hospodáře a povinnost loajality, *Právní rádce*, *Economia* 2007 dostupné z : [http://pravnicaradce.ihned.cz/?p=F00000_d&&article\[id\]=20768350](http://pravnicaradce.ihned.cz/?p=F00000_d&&article[id]=20768350).

tomu získali větší míru suverenity, a tato jejich větší jistota a volnější prostor k rozhodování by měla jít ruku v ruce s vyšší efektivitou. Manažer společnosti bude v první řadě zkoumat, zda je rozhodnutí prospěšné pro společnost, a nikoliv zda se musí obávat jeho potencionálních následků. Zároveň by se měly snížit některé náklady korporací tím, že například členové orgánů nebudou mít tak velkou potřebu nechat zpracovávat znalecké posudky k některým svým rozhodnutím.

I přes všechna výše popsaná úskalí lze celkově hodnotit zavedení tohoto pravidla jako veskrze pozitivní. Soudy mají nyní k dispozici komplexnější soubor pravidel, podle kterých budou posuzovat jednání členů orgánů korporací. Vzhledem k tomu, že zákonná úprava, jak bylo výše popsáno, používá neurčitých pojmů, ponechává široké pole pro budoucí rozhodovací činnost soudů, a tak bude velmi záležet na nich, jak přesně bude nakonec toto pravidlo vykládáno.⁸⁵ Lze doufat, že tento výklad bude ctít základní cíle zákonodárce a bude při posuzování budoucích případů brát v potaz i otázku efektivnosti výkonu funkce resp. efektivnosti rozhodování funkcionářů korporace.

4. Odpovědnost členů statutárního orgánu

4.1 Právní odpovědnost

Institut právní odpovědnosti je jedním ze stěžejních právních institutů, je to ovšem institut komplikovaný, díky čemuž je na něj soustředěna pozornost právních vědců. Ti mají na tento institut dosud nesjednocený náhled a vykládají ho odlišně. Tuzemská teoretická diskuze na téma právní odpovědnosti byla v celé šíři započata v roce 1956 publikací textu V. Knappa, který se pokusil zformulovat obsah pojmu právní odpovědnost.⁸⁶ Tato jím započatá diskuse pokračovala po zbytek 20. století, přičemž z ní vykryštalizovaly dvě hlavní koncepce odpovědnosti za škodu. Koncepce tzv. sankčního pojetí⁸⁷, která odpovědnost vnímá jako sekundární (sankční) následek protiprávního jednání a její vznik přísně spojuje až s okamžikem porušení právní

⁸⁵ BROULÍK J., Pravidlo podnikatelského úsudku a riziko, *Obchodněprávní revue*, 2012, č. 6, s. 167.

⁸⁶ KNAPP, V., Některé úvahy o odpovědnosti v občanském právu. *Stát a právo*, 1956, s. 66 a následující.

⁸⁷ Mezi její zastánce můžeme zařadit například Jiřího Boguszaka, Jiřího Švestku či Josefa Bejčka.

povinnosti. Druhou koncepcí je tzv. koncepcie aktivní odpovědnosti,⁸⁸ podle které odpovědnost vzniká zároveň s primární povinností a má dvě fáze. První latentní fázi, kdy působí preventivně, před porušením právní povinnosti a druhou fázi, která nastupuje pouze tehdy, pokud dojde k porušení právní povinnosti. Teprve tím je odpovědnost aktivována. Existují samozřejmě i další koncepcie odpovědnosti (např. německá koncepcie Schuld und Haftung), ty však nejsou v českém právním prostředí příliš přijímány.

Pro tuzemskou právní úpravu je nepochybně cennou inspirací i všeobecný občanský zákoník z roku 1811 (ABGB), jehož obsah byl později recipován do československého právního řádu jako československý obecný zákoník občanský. V něm byla úprava škody, předpoklady vzniku odpovědnosti a náhrada škody upraveny v §§ 1293 až 1295.

Samotná odpovědnost není nikde v právním řádu vymezena či snad definována možná i proto, že se jedná o úkol značně obtížný, a tak se tohoto úkolu ujímají právní teoretici. Jednu z možných definic nabízí A. Gerloch, podle kterého je právní odpovědnost: „*zvláštní forma právního vztahu, ve kterém dochází na základě porušení právní povinnosti ke vzniku nové právní povinnosti sankční povahy.*“⁸⁹ Eliáš v ní spatřuje sekundární nepříznivý následek vzniklý porušením primární právní povinnosti, předpokládaný v sankční složce právní normy.⁹⁰

Je účelné vymezit si předpoklady vzniku odpovědnosti, protože vzhledem k tomu, že jsou kumulativní, teprve naplněním všech těchto předpokladů nastupuje odpovědnostní vztah. Na tomto vymezení existuje v české právní vědě shoda a jsou jimi tyto předpoklady: 1) porušení právní povinnosti, 2) vznik škody, 3) příčinná souvislost mezi prvními dvěma složkami, 4) zavinění, 5) (předvídatelnost).⁹¹

Právní odpovědnost lze dělit dle různých kritérií do různých kategorií. Zcela nejobecnější dělení by kopírovalo typ normy, z které ona odpovědnost vyplývá – tedy např. odpovědnost právní, morální, politická, náboženská, morální atp. Pokud se omezíme pouze na normy právní a z nich vyplývající odpovědnost, je zřejmé

⁸⁸ Jejím propagátorem byl právě Viktor Knapp.

⁸⁹ GERLOCH, A., Teorie práva 4. Uprav. Vydání, Plzeň: Aleš Čeněk, 2007, s. 343.

⁹⁰ ELIÁŠ, K. K některým otázkám odpovědnosti reprezentantů kapitálových společností *Právník*, 1999, č. 3, s. 315.

⁹¹ PELIKÁNOVÁ, I., Obchodní právo. 5. Díl. Odpovědnost (s přihlédnutím k návrhu nového občanského zákona). Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012, s. 51.

nejběžnějším a nejdůležitějším dělením dělení na odpovědnost subjektivní a objektivní. Subjektivní odpovědnost je podmíněna prvkem zavinění na straně škůdce. Ten naopak není vyžadován u objektivní odpovědnosti, která nastupuje bez ohledu na zavinění. Objektivní odpovědnost se dále dělí podle existence možnosti liberace prokázáním zákonem vymezeného liberačního důvodu. Pokud takováto možnost absentuje a odpovědnost nastupuje bez dalšího, jedná se o tzv. absolutní objektivní odpovědnost. Právní odpovědnosti lze také dělit podle toho, co zakládá právní povinnost, jejímž porušením odpovědnost vznikla. Pokud byla tato povinnost založena zákonem, jedná se o deliktní odpovědnost, pokud smlouvou, jde o kontraktní odpovědnost.

Právní odpovědnost bývá rozdělována také dle jednotlivých odvětví. Tedy na veřejnoprávní a soukromoprávní odpovědnost, konkrétněji pak například trestněprávní, správněprávní, ústavněprávní apod., respektive občanskoprávní, obchodněprávní. Soukromoprávní odpovědnost členů statutárních orgánů korporace lze rozdělit podle poškozených subjektů, do tří kategorií. Odpovědnost vůči samotné společnosti (akciové), jejím společníkům (akcionářům) a vůči třetím osobám.

4.2 Odpovědnost za škodu před rekonstrukcí

4.2.1 Odpovědnost za škodu vůči společnosti

Před rekonstrukcí soukromého práva se stejně jako dalších soukromoprávních vztahů i odpovědnosti dotýkala dualita občanského a obchodního zákoníku, kdy v každém z těchto zákonů byla odpovědnost upravena odlišně, a proto je velmi důležité určit, který z těchto právních předpisů se užije na ten který právní vztah. V případě vztahu mezi členem statutárního orgánu společnosti a společností samotnou se podle § 261 odst. 3 písm. f) ObchZ jedná o tzv. absolutní obchodní závazkový vztah,⁹² v důsledku čehož se na odpovědnost členů statutárního orgánu společnosti užije úprava obsažená v obchodním zákoníku, jež je k občanskoprávní úpravě ve vztahu speciality. Obecná úprava odpovědnosti v obchodním zákoníku, jež se se užije v souladu s § 757 ObchZ, je obsažena v ustanoveních § 373 ObchZ a násl. Tato obecná obchodněprávní úprava je doplněna speciálním ustanovením upravujícím odpovědnost členů

⁹² Otázkou, na které složky vztahu mezi společností a jejím orgánem lze použít obchodněprávní úpravu, se zabýval Nejvyšší soud ČR ve svém rozsudku ze dne 3. 11. 2011 sp. zn. 29 Cdo 1564/2010.

představenstva za škodu, kterou způsobili společnosti porušením právních povinností při výkonu působnosti představenstva. Za tuto škodu odpovídají ti, kteří ji způsobili, společně a nerozdílně (solidárně).

Z hlediska výše popsaných dělení odpovědnosti je obecná obchodněprávní odpovědnost odpovědností objektivní s možností liberace. Obecný liberační důvod je vymezen v ustanovení § 374 obchodního zákoníku: „*Za okolnosti vylučující odpovědnost se považuje překážka, jež nastala nezávisle na vůli povinné strany a brání jí ve splnění její povinnosti, jestliže nelze rozumně předpokládat, že by povinná strana tuto překážku nebo její následky odvrátila nebo překonala, a dále, že by v době vzniku závazku tuto překážku předvíдалa.*“ Nárok na náhradu se podle ustanovení § 397 a 398 ObchZ promlčuje po uplynutí subjektivní čtyřleté lhůty, respektive desetileté objektivní lhůty.

4.2.1.1 Předpoklady vzniku odpovědnosti za škodu

Základ odpovědnostního vztahu představuje porušení právní povinnosti, které může být způsobeno jak aktivním jednáním (komisivně), tak nečinností (omisivně). Pro odpovědnost vztah je podle ObchZ irrelevantní, zda porušená povinnost vycházela ze zákona (ex lege) či ze smlouvy (ex contractu), neboť úprava v ObchZ nikterak nerozlišuje mezi odpovědností za škodu smluvní a mimosmluvní. Porušení právní povinnosti musí ve sporu prokázat žalující strana. Již zmíněným zákonem č. 370/2000, jež novelizoval ObchZ, bylo přeneseno důkazní břemeno v otázce jednání člena představenstva s péčí řádného hospodáře právě na tohoto člena představenstva. I. Rada k tomu podotýká, že „*Obrácení důkazního břemene se tak skutečně týká jen porušení při konkrétním jednání, které vedlo ke vzniku škody.*“ Společnost tak musí prokázat, že se člen statutárního orgánu podílel na rozhodnutí, které bylo ke škodě společnosti. Člen orgánu pak má povinnost prokázat, že jednal s péčí řádného hospodáře.⁹³ J. Bejček ohledem obrácení důkazního břemene vyjadřuje obavy, že tato změna může vést k faktické presumpci porušení péče řádného hospodáře. Tato obava však neobstojí v porovnání s faktem, že informacemi, které by prokazovaly porušení péče řádného hospodáře, disponují zpravidla členové orgánů, kterým je toto porušení kladeno za vinu, a tyto informace jsou tak pro žalobce (společnost) prakticky jen obtížně obstaratelné.

⁹³ RADA, I., Odpovědnost funkcionářů společnosti, *Právní rádce*, 2008, č. 2., s. 7.

Druhým předpokladem vzniku odpovědnosti je prokázání vzniku škody. Škodou se podle § 379 ObchZ rozumí skutečná škoda a ušlý zisk. Tyto složky jsou na sobě autonomní a jejich existence není vzájemně podmíněná.⁹⁴ Skutečná škoda vyjadřuje majetkovou újmu, o níž se zmenšil majetek poškozeného ve srovnání se stavem před škodní událostí. Ušlý zisk pak představuje majetkovou újmu, o kterou nebyl v důsledku škodní události rozmnožen majetek poškozeného, ačkoliv se to při pravidelném běhu událostí dalo očekávat. Ušlý zisk musí být společností konkrétně vyčíslen a prokázán tak, aby odpovídal okolnostem daného případu. V případě, kdy není možné ušlý zisk vyčísřit, může společnost využít možnost, kterou jí nabízí § 381 obchodního zákoníku. Podle něho lze požadovat místo náhrady skutečně ušlého zisku náhradu zisku dosahovaného zpravidla v poctivém obchodím styku. Škoda se primárně podle §378 ObchZ nahrazuje v penězích, zažádá-li však o to oprávněná strana a je-li to možné a obvyklé, nahradí se škoda uvedením v předešlý stav.

Nezbytným předpokladem vzniku odpovědnosti je i příčinná souvislost dvou předchozích předpokladů, tedy porušení právní povinnosti a vzniku škody. To, že škoda vznikla v důsledku konkrétního porušení právní povinnosti, musí prokázat žalující strana. K otázce příčinné souvislosti se často a pravidelně vyjadřuje i Nejvyšší soud ČR, který svém rozsudku ze dne 24. 3. 2011 vyslovil, že: *„teorie podmínky (sine qua non) stanovuje, že kauzalita mezi příčinou a následkem je tehdy, pokud by následek bez příčiny nenastal. Z hlediska české občanskoprávní teorie je větší důraz kladen na teorii adekvátní příčinné souvislosti. Podle této teorie příčinná souvislost dána tehdy, jestliže je škoda podle obecné povahy, obvyklého chodu věci a zkušeností adekvátním důsledkem protiprávního úkonu nebo škodní události. Současně se musí prokázat, že škoda by nebyla nastala bez této příčiny.“*⁹⁵ Tento svůj právní názor Nejvyšší soud drží a opírá o něj i svá novější rozhodnutí: v jednom z nich vyjádřil i podmínku, že příčinná souvislost musí být řešena vždy ve vztahu ke konkrétním souvislostem daného případu a nikoliv obecně.⁹⁶

Předpokladem odpovědnosti za škodu je v případě obchodněprávní odpovědnosti i předvídatelnost škody, tak jak je upraveno v § 379 ObchZ. Tato předvídatelnost je přitom pojata objektivně, tj. nezáleží na tom, zda si škůdce

⁹⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. 8. 2008 sp. zn. 25 Cdo 1233/2006.

⁹⁵ Rozsudek Nejvyššího soud ČR ze dne 24. 3. 2011 sp. zn. 28 Cdo 3471/2009.

⁹⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. 2. 2014 sp. zn. 30 Cdo 82/2013.

uvědomoval, že mohou tyto škody nastat, podstatné je, že si to s ohledem ke skutečnostem, které měl vzhledem k odborné péči znát, uvědomovat měl.⁹⁷ Otázkou pak je, zda se toto pravidlo uplatní pouze na případy smluvní odpovědnosti, či se vztahuje i na posuzování deliktní odpovědnosti. V této otázce bych přisvědčil M. Szftekovi, který z více důvodů dovozuje, že předpoklad předvídatelnosti lze vztáhnout i na případy deliktního jednání.⁹⁸

4.2.1.2 Liberační důvody

I pokud dojde k naplnění všech výše uvedených předpokladů, nemusí to vést ke vzniku odpovědnosti, pokud člen orgánu společnosti prokáže existenci liberačního důvodu, tak jak je vymezen v § 374 ObchZ. Podle tohoto ustanovení je vznik liberace spjat s kumulativním naplněním těchto podmínek: překážka nastala nezávisle na vůli povinné strany, tato překážka jí brání ve splnění povinnosti, nelze rozumně předpokládat, že by ji povinná strana odvrátila nebo překonala, ani že by ji v době vzniku závazku předvíдалa. V druhém odstavci předmětného ustanovení je vyloučena možnost vyhnout se odpovědnosti v případech, kdy překážka vznikla v době, kdy již byl povinný v prodlení s plněním povinnosti, a v případě, kdy má překážka základ v hospodářských poměrech povinného. Odpovědnost je pak vyloučena pouze po dobu, po kterou trvá překážka vylučující ji. Formulace „rozumně předpokládat“ otevírá možnost k posuzování každého jednotlivého případu zvlášť.⁹⁹ Toto posuzování je ovšem objektivizované a nepožaduje, aby překážka absolutně znemožňovala své překonání, ale požaduje využití všech možností až k hranicím objektivně možného.¹⁰⁰ Speciální liberační důvod v ustanovení § 194 odst. 5 ObchZ zní: „Členové představenstva odpovídají za škodu, kterou způsobili společnosti plněním pokynu valné hromady, jen je-li pokyn valné hromady v rozporu s právními předpisy.“ Členové představenstva tedy za škodu vzniklou plněním pokynu valné hromady odpovídají

⁹⁷ POKORNÁ J., KOVAŘÍK Z., ČÁP Z. a kol. Obchodní zákoník. Komentář II. Díl. Praha: Wolters Kluwer ČR a.s., 2009 s. 1472.

⁹⁸ Více v SZTEFEK, M., Předvídatelnost škody v novém občanském zákoníku, *Jurisprudence*, 2014, č. 5, s. 25-33.

⁹⁹ POKORNÁ J., KOVAŘÍK Z., ČÁP Z. A Kol. Obchodní zákoník. Komentář. II. Díl Wolters Kluwer ČR, 2009 s. 1467.

¹⁰⁰ ŠTENGLOVÁ I., PLÍVA S., TOMSA, M. a kol. Obchodní zákoník. Komentář 13. Vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, s. 1039.

pouze tehdy, pokud je takový pokyn v rozporu se zákonem.¹⁰¹ Před novelou obchodního zákoníku v roce 2000 bylo podmínkou neodpovědnosti představenstva za plnění pokynu valné hromady to, že alespoň jeden člen valnou hromadu na nevhodnost pokynu upozornil a požádal o zapsání svého protestu proti pokynu a valná hromada i poté trvala na svém pokynu.

Vzhledem k § 263 ObchZ je úprava libračních důvodu úpravou dispozitivní a může tak být upravena stanovami či smlouvou o výkonu funkce. Ovšem s omezením daným § 194 odst. 5 ObchZ, jež zakazuje vyloučení či omezení odpovědnosti člena představenstva za škodu. Prakticky je tedy možné smluvit si pouze „tvrdší“ podmínky odpovědnosti za škodu člena orgánu společnosti. V případě, že by došlo ke zneužití úpravy tak, že by se orgány společnosti zbavily odpovědnosti tím, že by nechaly valnou hromadou schválit pokyn, stále by měla společnost možnost hojit se podle § 66 odst. 6 ObchZ na společnících, kteří pro tento pokyn na valné hromadě hlasovali.¹⁰² Otázkou je, zda by v tomto případě soud nepostupoval podle scénáře nastíněného Radou v témže článku. Ten s vědomím toho, že zatímco představenstvo je profesionální orgán, valná hromada je orgánem laickým, trvá na povinnosti členů představenstva upozornit valnou hromadu na nevhodnost pokynu. Neupozornění již nově není stíženo sankcí odpovědnosti za škodu, ale ostatní formy odpovědnosti vyloučeny nejsou.¹⁰³

4.2.1.3 Solidární odpovědnost

Podstatným aspektem odpovědnosti členů představenstva je její solidárnost. Ta vychází z toho, že představenstvo je kolektivním orgánem, a tak za škodu způsobenou jednáním představenstva odpovídají společně a nerozdílně všichni členové představenstva, kteří svým jednáním porušili právní povinnost, čímž byla způsobena škoda. Aby bylo možné identifikovat, kdo za dané jednání zodpovídá, je v § 195 ObchZ stanovena povinnost pořizovat zápisy ze zasedání představenstva. V těchto zápisech musí být jmenovitě uvedeni členové představenstva, kteří hlasovali pro jednotlivá usnesení, případně se zdrželi hlasování. V případě, že nelze prokázat něco jiného, platí, že neuvedení členové hlasovali pro přijetí usnesení. Zápis by měl obsahovat i seznam přítomných resp. nepřítomných členů představenstva. Zákonná úprava je vcelku stručná

¹⁰¹ Takový pokyn je ovšem sám o sobě neplatný a představenstvo se na něj nemůže odvolávat.

¹⁰² RADA, I., Odpovědnost funkcionářů společnosti, *Právní rádce*, 2008, č. 2., s. 8.

¹⁰³ RADA, I., Odpovědnost funkcionářů společnosti, *Právní rádce*, 2008, č. 2., s. 14.

a záleželo na tom, zda byla doplněna stanovami, jinak mohlo docházet ohledem této povinnosti ke sporům. Například pokud člen představenstva požadoval uvedení svého nesouhlasu s usnesením a zapisovatel či předseda odmítali (aby ho nezbavili případné odpovědnosti) dané zapsat, jednalo se sice nepochybně o jejich porušení právní povinnosti, které však bylo obtížně prokazatelné resp. uplatnitelné (nárok na náhradu škody z toho plynoucí).¹⁰⁴ Řádně zpracovaný a pravdivý zápis ze zasedání představenstva by měl ve vlastním zájmu vyžadovat každý poctivý člen představenstva. K tomu I. Štenglová dodává, že člen představenstva má nárok na zápis opačného názoru k projednávanému bodu.¹⁰⁵ Lze znovu zopakovat, že obezřetný člen orgánu by měl využívat i tohoto práva, aby si zajistil výhodné postavení v případě, kdy dojde ke vzniku odpovědnosti členů orgánu za škodu. Zápis nesouhlasu s rozhodnutím ovšem automaticky neznamená liberační důvod. I v takovém případě je na místě zkoumat, zda samotným nesouhlasem byl naplněn požadavek jednat v zájmu společnosti s předepsanou péčí. Například člen představenstva, který aktivně prosazoval jisté rozhodnutí, ale v konečné fázi hlasoval proti přijetí, by zajisté takovým posuzováním neprošel.¹⁰⁶

Díličí otázkou související solidárností odpovědnosti je pak případ, kdy v orgánu společnosti funguje na tzv. principu horizontální delegace rezortní specializace. Tedy situace, kdy se členové orgánu úžeji specializují na určitou oblast výkonu funkce. Tento faktický stav nemá ovšem dopad na odpovědnost jednotlivých členů orgánu. I pokud je někdo vybaven vyšší mírou znalostí, zkušeností atp. uplatní se na něj stále stejný požadavek péče řádného hospodáře.¹⁰⁷ Ten ovšem dopadne i na členy orgánu, pod které v rámci horizontální delegace jisté záležitosti nespádají. Člen orgánu se nemůže spolehnout na vyšší profesionalitu kolegy (ů), pod kterého záležitost spadá, neboť aby dostal standardu péče řádného hospodáře, musí být dostatečně informovaný a navíc si nikdy nemůže být jist např. loajalitou člena orgánu, do kterého vkládá svou důvěru.¹⁰⁸

¹⁰⁴ PELIKÁNOVÁ, I., Komentář k Obchodnímu zákoníku, 2. Díl, 3. vydání, s. 951.

¹⁰⁵ ŠTENGLOVÁ, I., PLÍVA, S., TOMSA, M., a kol. Obchodní zákoník. Komentář 13. Vydání. Praha: C.H.Beck, 2010, s. 727.

¹⁰⁶ ELIÁŠ, K., K některým otázkám odpovědnosti reprezentantů kapitálových společností. *Právník*, 1999 č. 4, s. 326.

¹⁰⁷ ČECH P. Péče řádného hospodáře a povinnost loajality, *Právní rádce*, *Economia* 2007 dostupné z : [http://pravniradce.ihned.cz/?p=F00000_d&&article\[id\]=20768350](http://pravniradce.ihned.cz/?p=F00000_d&&article[id]=20768350).

¹⁰⁸ ČECH P. Péče řádného hospodáře a povinnost loajality, *Právní rádce*, *Economia* 2007 dostupné z : [http://pravniradce.ihned.cz/?p=F00000_d&&article\[id\]=20768350](http://pravniradce.ihned.cz/?p=F00000_d&&article[id]=20768350).

4.2.1.4 Limitace odpovědnosti za škodu

Jak již bylo uvedeno výše, obchodní zákoník povoluje dispozitivní úpravu odpovědnosti, avšak pouze ve směru jejího zpřísnění. V souladu s tím nebylo podle § 386 obchodního zákoníku možné uzavřít smlouvu (či přijmout ustanovení stanov v tomto smyslu) mezi společností a jejím funkcionářem omezující či dokonce vylučující odpovědnost funkcionáře za škodu. Daná úprava doznala změny 1. 1. 2012 nabytím účinnosti zákona č. 351/2011 Sb. Před touto změnou vyvolávalo předmětné kogentní ustanovení ObchZ značné výkladové problémy. Dané ustanovení bylo reformulováno tak, že je jednoznačné, a nově podle něj lze smluvně omezit či vyloučit právo na náhradu škody i ex ante, s výjimkou škody způsobené úmyslně. Tato novela nemá ovšem žádný vliv na smluvní limitaci odpovědnosti za škodu v případě členů orgánů akciové společnosti, neboť speciální ustanovení § 194 odst. 5 ObchZ zůstalo nedotčeno a možnosti funkcionářů společností se nezměnily.

Otázky spojené s tímto problémem tedy zůstaly aktuální. Tou nejzávažnější je, zda a kdy lze omezit odpovědnost funkcionáře společnosti za škodu. J. Bejček je toho názoru, že limitace odpovědnosti není přípustná za žádných okolností a v žádném okamžiku.¹⁰⁹ S tímto názorem polemizuje I. Rada, který gramatickým výkladem tohoto ustanovení dochází k tomu, že zákaz omezení se vztahuje pouze na situace ex ante, nikoliv ex post, neboť zákon hovoří o vzdání se odpovědnosti, a po vzniku škodní události se již lze vzdát pouze práva na náhradu škody. Na dohodu uzavřenou v souladu s tímto výkladem se použije korektiv péče řádného hospodáře a korektiv dobrých mravů.¹¹⁰ Obdobný náhled na věc má i V. Pihera, jež k problematice uvádí: „*Vznikem této pohledávky se účinky odpovědnosti vyčerpávají, přičemž rozhodne-li se následně věřitel této pohledávky, resp. práva na náhradu relevantní škody, vzdát, nebo pokud dojde k narovnání, dochází pouze ke změnám závazku ex delicto, nikoliv k omezování odpovědnosti škůdce.*“¹¹¹ Pro posouzení těchto názorů je důležité, jak vnímáme koncepci právní odpovědnosti, protože pokud bude premisou, že odpovědnost je sekundární sankční povinností vyplývající z porušení právní povinnosti, dá se ztotožnit limitace náhrady škody s limitací odpovědnosti.

¹⁰⁹ BEJČEK, J., Principy odpovědnosti statutárních a dozorčích orgánů kapitálových společností, Právní rozhledy, 2007, č. 17, s. 619.

¹¹⁰ RADA, I., Odpovědnost funkcionářů společnosti, Právní rádce, 2008, č. 2., s. 9.

¹¹¹ PIHERA, V., Tvrdé jádro a měkká slupka. Úvaha o odpovědnosti managementu kapitálových společností, Obchodněprávní revue, 2012, č. 5, s. 146.

Druhou možností jak upravit odpovědnost orgánu společnosti je udělení tzv. absolutoria. Tj. zbavení orgánu společnosti povinnosti k náhradě škody usnesením valné hromady. Obchodní zákoník se o tomto institutu nezmiňuje, tedy ho ani neupravuje, ani nezakazuje. Otázkou je, zda je takové usnesení valné hromady podle obchodního zákoníku přípustné, neboť podle § 194 odst. 4 ObchZ je zakázáno dávat představenstvu pokyny týkající se obchodního vedení společnosti. Zde záleží na výkladu pojmu obchodní vedení ve vztahu k usnesení valné hromady o vzdání se práva na náhradu škody. J. Bejček se domnívá, že udělení absolutoria je právně navenek irelevantní, protože za akciovou společnost navenek jedná statutární orgán nikoliv valná hromada, navíc se podle něj takové usnesení příčí již zmíněnému § 194 odst. 4 ObchZ a je tedy ex lege neplatné.¹¹² Stejně vyznění má i judikatura Nejvyššího soudu, kdy jeho rozsudek z roku 2000¹¹³ praví, že rozhodování o vyloučení odpovědnosti stanovené zákonem nespadá do působnosti valné hromady. Pokud tedy valná hromada takové rozhodnutí učinila, jedná se o nicotné rozhodnutí, které nemá žádné právní účinky.

4.2.1.5 Uplatnění nároku

Jak již bylo zmíněno dříve, podnikání je imanentně spojeno s větší či menší mírou rizika neúspěchu. V případě akciové společnosti má neúspěch za následek zmenšení hodnoty společnosti, tedy ve svém důsledku zmenšení hodnoty podílu společníků, akcionářů. Uplatnění škody vůči statutárnímu orgánu či jeho členu je fakultativní záležitostí, nicméně rozhodnutí o jeho neuplatnění může zakládat odpovědnost za škodu z titulu porušení péče řádného hospodáře. Pokud si prakticky představíme situaci statutárního orgánu, nelze očekávat, že by sám vůči sobě, nebo i pouze proti některému svému členovi uplatňoval takovýto nárok. Podle O. Řeháčka k tomu není oprávněn, protože rozpor se zájmy společnosti nastává u celého představenstva, nikoliv jen u těch jeho členů, proti kterým by bylo vedeno řízení, neboť až soud by posoudil, kteří členové představenstva odpovídají za škodu.¹¹⁴ Proto v praxi bude takové nároky u soudu uplatňovat zpravidla nové vedení společnosti v širším slova smyslu, tedy nové představenstvo či likvidátor nebo insolvenční správce.

¹¹² BEJČEK, J., Principy odpovědnosti statutárních a dozorčích orgánů kapitálových společností, Právní rozhledy, 2007, č. 17.

¹¹³ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 1. 6. 2000 sp. zn. 32 Cdo 500/2000.

¹¹⁴ ŘEHÁČEK, O., Představenstvo akciové společnosti a postavení jejích členů, Praha: C. H. Beck, 2010, s. 136.

Nárok mohou uplatnit i minoritní akcionáři¹¹⁵ skrze dozorčí radu. Tato tzv. derivátní žaloba je upravena v ustanovení §182 odst. 1. písm. c) ObchZ, kdy dozorčí rada určí svého člena, který ji bude zastupovat v řízení, které zahájí na návrh minoritního akcionáře. Pokud tak dozorčí rada bez zbytečného odkladu neúčinní, je oprávněn žalobu dle § 182 odst. 2 ObchZ podat přímo minoritní akcionář. Otázkou je, zda může žalobu podat dozorčí rada sama o sobě, bez toho, že by obdržela pokyn od akcionáře. Zřejmě to možné není, i když by svěřením této pravomoci dozorčí radě bez dalšího nebylo patrně ničemu na škodu. K argumentu O. Řeháčka, že by tím dozorčí rada přiznávala vlastní pochybení ve svém předchozím výkonu kontrolní funkce, není podle mého názoru platný, neboť i při řádném fungování dozorčí rady mohou nastat situace, kdy dozorčí rada nemohla vzniku škody zabránit, a zároveň by poté měla uplatnit nárok na náhradu této škody. V neposlední řadě není jasné, zda má dozorčí rada diskreční pravomoc posuzovat, zda je žaloba akcionáře oprávněná, či nikoliv, a zda ji tedy má podat. To ovšem není pro praxi nejpodstatnější, neboť v případě, že ji z jakéhokoliv důvodu nepodá dozorčí rada, je oprávněn ji jménem společnosti podat samotný akcionář. Derivátní žaloba má za účel zvýšit bezpečnost investování a důvěru minoritních investorů a posílit motivaci členů statutárních orgánů k řádnému výkonu svých povinností. Předpokladem žaloby je již zmíněné neuplatnění nároku samotnou společností, v případě úspěchu žaloby jsou peníze přisouzeny ve prospěch společnosti.

4.2.2 Odpovědnost vůči akcionářům

Tento druh odpovědnosti funkcionářů společnosti je oproti odpovědnosti vůči společnosti mnohem méně obvyklý, neboť pokud vznikne škoda společnosti, není její akcionář aktivně legitimován k uplatnění nároku na její náhradu. Průlomem do toho pravidla by mohla být tzv. reflexní škoda. Jde o v zahraničí používaný institut, kdy škoda způsobená společníkovi neodráží škodu způsobenou společností. Je tedy vyloučeno, aby společník uplatňoval nárok na náhradu škody, který vůči funkcionáři může uplatnit společnost sama. V legislativě tento institut upraven není a judikatura Nejvyššího soudu ČR nepřipouští možnost uplatnění škody vůči funkcionářům společnosti, v případě že tato škoda, jen odráží škodu vzniklou společností.¹¹⁶

¹¹⁵ Zákonná definice obsažena v § 182 odst. 1 ObchZ.

¹¹⁶ RADA, I., Odpovědnost funkcionářů vůči třetím osobám, Právní rádce, 2008, č. 4, s. 5.

Zákonné zakotvení má několik málo případů odpovědnosti funkcionářů společnosti přímo společníkům. Jedním z nich je odpovědnost funkcionářů za škodu vzniklou v souvislosti s fúzí. Tento případ odpovědnosti funkcionářů má své základy již v Třetí směrnici Rady č. 78/855/EHS z roku 1978, o fúzích akciových společností. Obchodní zákoník ve svém původním znění neobsahoval ustanovení upravující tuto problematiku, ta do něho byla zakomponována až novelizačními zákony č. 142/1996 Sb. resp. 370/2000 Sb., přičemž druhá novela harmonizovala právní úpravu s evropskou úpravou, vycházející z výše zmíněné směrnice. Úprava obsažená v obchodním zákoníku byla k 1.7.2008 nahrazena úpravou zahrnutou v zákoně č. 125/2008 Sb., o přeměnách obchodních společností a družstev (zákon o přeměnách). Konkrétně § 50 zákona o přeměnách tohoto zákona stanoví, že členové statutárních orgánů zúčastněných společností a další vyjmenované osoby (znalci) odpovídají společně a nerozdílně za škodu způsobenou jejich porušením povinností při přeměně, a to jejich společníkům nebo členům a věřitelům. Jedná se o odpovědnost obchodněprávní, jež je vybudována na objektivním principu. Odpovídající osoba se může v souladu s § 50 odst. 2 zákona o přeměnách zprostit odpovědnosti prokázáním toho, že jednala s péčí řádného hospodáře. Naopak není připuštěna možnost zproštění odpovědnosti odkazem na plnění pokynu valné hromady. Odlišná je promlčecí lhůta, která trvá pět let ode dne, kdy se zápis přeměny do obchodního rejstříku stal účinným vůči třetím osobám. Celá tato úprava obsažená v zákoně o přeměnách neplatí pouze pro fúze, ale také pro rozdělení společnosti tak, jak jsou přeměny definovány v § 1 zákona o přeměnách.

4.2.3 Odpovědnost vůči třetím osobám

Stejně jako u přímé odpovědnosti vůči akcionářům, tak i přímé odpovědnosti vůči třetím osobám lze konstatovat, že jde o jev v českém právu spíše vzácný. Jeho nejvýznamnější užití souvisí s insolvenčním řízením. V něm, jak již bylo výše podrobněji popsáno, je statutární orgán podle § 98 InsZ povinen podat zavčasu insolvenční návrh. Nesplnění této povinnosti má svůj důsledek ve vzniku odpovědnostního vztahu v souladu s § 99 InsZ. Podle něj: *„osoba, která v rozporu s ustanovením § 98 nepodala insolvenční návrh, odpovídá věřiteli za škodu nebo jinou újmu způsobí porušením této povinnosti.“* Škoda v tomto případě odpovídá rozdílu mezi vyšší pohledávky řádně přihlášenou věřitelem v insolvenčním řízení a částkou, kterou

věřitel obdržel jako uspokojení této pohledávky v řízení. Zákon připouští liberační důvod, kdy odpovědná osoba se zproští odpovědnosti v případě, že její porušení povinnosti nemělo vliv na rozsah částky určené k uspokojení anebo že povinnost podat návrh nesplnil z důvodů, které se nestaly nezávisle na jeho vůli a které nemohl odvrátit ani při vynaložení veškerého úsilí, které po něm lze spravedlivě požadovat.

Jedná se o objektivní odpovědnost za porušení povinnosti podat insolvenční návrh, přičemž je úprava v insolvenčním zákonu ve vztahu speciality k obecné občanskoprávní úpravě. Jak je patrné ze zákonné definice škody, lze nárok uplatnit pouze tehdy, pokud byla pohledávka řádně přihlášena v insolvenčním řízení a až po jejím uspokojení (prakticky tedy až po skončení insolvenčního řízení), což sice může trvat delší dobou, ale přináší to výhodu již přesně vyčíslené škody, která nemusí být složitě prokazována.¹¹⁷ Naopak problémem je prokázat, že pokud by dlužník podal insolvenční návrh dříve, došlo by k zpeněžení větší části majetku a tím i k většímu či dokonce k úplnému uspokojení pohledávky věřitele.¹¹⁸ Důkazní břemeno leží na škůdci, kdy věřitel nemusí prokazovat ani příčinnou souvislost mezi porušením povinnosti a vznikem škody, neboť ta je zákonem již presumována, a naopak škůdce by musel prokázat opak. V otázce promlčení je nutné oddělit nárok vycházející z odpovědnosti za škodu od nároku vyplývajícího z odpovědnosti za jinou nemajetkovou újmu. Vzhledem k tomu, že se nejedná o obchodněprávní závazkový vztah, použijí se na tyto případy ustanovení starého občanského zákoníku. V prvním případě se nárok promlčí podle § 106 SOZ.¹¹⁹ Druhý případ spadá pod obecnou tříletou promlčecí lhůtu dle § 101 SOZ.

4.3 Povinnost k náhradě škody po rekonstrukci

4.3.1 Povinnost k náhradě škody vůči společnosti

Úprava náhrady újmy je nově komplexně upravena v prvním díle osmé hlavy občanského zákoníku. Obecným ustanovením upravujícím odpovědnost za jednání fyzické osoby je § 24 OZ, v důvodové zprávě se k tomuto ustanovení uvádí, že se osnova odklání od pojetí odpovědnosti jako hrozby sankcí a naopak „*se přiklání k pojetí*

¹¹⁷ HÁSOVÁ, J., a kol. Insolvenční zákon. Komentář 2. Vydání, Praha: C. H. Beck 2014, s. 306.

¹¹⁸ POHL, T., Odpovědnost za škodu podle insolvenčního zákona, *Bulletin Advokacie* č. 7, 2010, s. 33.

¹¹⁹ V subjektivní dvouleté a objektivní tříleté lhůtě resp. tříleté subjektivní a desetileté objektivní lhůtě v případě, že byla škoda způsobena úmyslně.

odpovědnosti v duchu tradic antické a křesťanské civilizace, podle nichž člověk odpovídá za své jednání v plném rozsahu, a odpovídá tedy především za to, že se chová řádně, po právu a za splnění povinností. Vzhledem k tomu se v návrhu slovo „odpovědnost“ používá jen velmi zřídka, protože zákonný text vystačí ve většině případů s termínem povinnost. Odstraňuje se tak nedůslednost současných formulací platného občanského zákoníku, který termín „odpovědnost“ používá v různých významech a často zbytečně.“¹²⁰ Tato pasáž důvodové zprávy je protkána velmi problematickými výroky, kdy přihlášení se k duchu tradic antické a křesťanské civilizace je sice líbivá proklamace, ale bohužel z právního hlediska zcela bezobsažná. Je sice patrné, že se zákonodárce hlásí ke koncepční diskontinuitě, avšak i kdybychom pominuli, jak sporné je rozžehnutí se pojetím odpovědnosti jako hrozbou sankce, nedává zákonodárce odpověď na zcela zásadní otázkou, jakou koncepci odpovědnosti zvolil.

K tématu se obsáhle vyjádřil P. Pražák, podle něhož lze rozbořením textu občanského zákoníku dojít k čtyřem možným variantám koncepce. A to koncepci aktivní odpovědnosti, německé doktríně Schuld und Haftung, ztotožnění odpovědnosti s primární povinností, definování odpovědnosti jako způsobilosti k právním úkonům, resp. deliktní způsobilosti.¹²¹ Z výše citované pasáže důvodové zprávy je patrné, že zákonodárce se snaží opustit užívání pojmu „odpovědnost“ s cílem dosáhnout vyšší terminologické jednotnosti. Tato terminologická diskontinuita je terčem kritiky např. I. Pelikánové, která označuje odmítání pojmu odpovědnosti v souvislosti s úpravou odpovědnostních závazků za politováníhodné.¹²² Naplnění dalšího cíle nové úpravy v podobě sjednocení terminologie komentuje P. Pražák slovy: *„Odpovědnost nezmizela ani z dnes aktuálního znění návrhu. Při jeho zevrubnější zkoumání zjistíme, že text není v používání textu zodpovědnost zdaleka tak konzistentní, jak autoři v důvodové zprávě deklarují.“¹²³*

¹²⁰ Důvodová zpráva k občanskému zákoníku, s. 47

¹²¹ PRAŽÁK, P., Má institut odpovědnosti v novém občanském zákoníku jasnou koncepci?, *Právní rozhledy*, č. 3, 2012, s. 104.

¹²² PELIKÁNOVÁ, I., Odpovědnost za škodu – trendy a otázky, malý náhled do osnovy nového občanského zákoníku, *Bulletin advokacie*, č. 3, 2011, s. 15.

¹²³ PRAŽÁK, P., Má institut odpovědnosti v novém občanském zákoníku jasnou koncepci?, *Právní rozhledy*, č. 3, 2012, s. 103 Toto své tvrzení Pražák opírá o příklady používání pojmu odpovědnost v textu zákona. Jedná se například o ustanovení § 2953 odst. 1 OZ, jenž váže možnost snížení náhrady za způsobenou škodu na to, jak ke škodě došlo, k osobním a majetkovým poměrům člověka, který škodu způsobil a odpovídá za ni.

Obecná povinnost k náhradě škody je upravena v § 2894 OZ, dle kterého lze škodu ztotožnit s újmou na jmění. Tato definice posunuje vymezení škody oproti stavu před rekonstrukcí, kdy újmou na jmění se rozumí nejen zmenšení majetku (aktiv), ale i zvětšení dluhů (pasiv). Tímto posunem se stává obsoletní dosavadní judikatura, která vznik škody spojovala nikoliv s okamžikem vzniku dluhu, nýbrž s okamžikem jeho zaplacení.¹²⁴

4.3.1.1 Dualita civilního deliktu

Jasnou změnou, kterou nová úprava přináší, je opuštění dosavadní jednoty pojetí civilního deliktu. Nově vzniká dualitní koncepce civilního deliktu, kdy se rozděluje na smluvní a mimosmluvní porušení povinnosti. Nový občanský zákoník pak přísně vzato rozlišuje tři typy vzniku škody: porušením dobrých mravů, porušením zákona (deliktní odpovědnost) a porušením smlouvy (kontraktní), přičemž porušení dobrých mravů je sui generis případem porušení zákona. Toto rozdělení deliktů není samoúčelné, neboť se od něj odvíjejí odlišné režimy odpovědnosti. Mimosmluvní (deliktní) odpovědnost je postavena na subjektivním pojetí občanskoprávní odpovědnosti a navazuje tak na pojetí odpovědnosti dle starého občanského zákoníku. Zůstávají zachovány obecné předpoklady vzniku povinnosti k náhradě újmy. Tedy porušení právní povinnosti¹²⁵, vznik újmy a příčinná souvislost mezi předchozími předpoklady. Otázce příčinné souvislosti se zákonodárce nikterak nevěnoval, a její vymezení zůstává i nadále na právní teorii a soudní praxi.¹²⁶

Dalším podstatným prvkem odpovědnostního práva je předvídatelnost škody, která není v zákoně výslovně upravena, ale nadále se použije jako kritérium omezující povinnost k náhradě škody.¹²⁷ Předvídatelnost škody sehrává roli hned dvakrát, musí být prokázána při zkoumání příčinné souvislosti mezi škodou a porušením povinnosti

¹²⁴ ČECH, P., Náhrada škody dle nového občanského zákoníku, 2013, Dostupné z: <http://www.glatzova.com/files/download/glatzova-newsletter-legal-news-nahrada-skody-dle-noveho-obcanskeho-zakoniku.pdf>

¹²⁵ S výjimkou některých objektivně konstruovaných skutkových podstat.

¹²⁶ Tato absence úpravy příčinné souvislosti byla terčem kritiky některých akademiků. Srov. PELIKÁNOVÁ, I., Odpovědnost za škodu – trendy a otázky, malý náhled do osnovy nového občanského zákoníku. *Bulletin advokacie*, č. 3, 2011, s. 15-23; VLASÁK, M., Vybrané otázky práva civilních deliktů v novém občanském zákoníku na pozadí PETL, *Právní rozhledy*, č. 15-16, 2012, s. 563.

¹²⁷ Podle důvodové zprávy k § 2913 OZ měla být původně předvídatelnost zahrnuta v textaci ustanovení § 2913, avšak převládlo přesvědčení, že postačuje teorie adekvátní příčinné souvislosti.

(objektivní povaha) a v případě delikt ní odpovědnosti i při zkoumání zavinění (subjektivní povaha).¹²⁸

Ustanovení § 2910 OZ stanoví, že krom obecných předpokladů nutných k vzniku povinnosti nahradit škodu je nutné, aby škůdce porušil povinnost stanovenou zákonem vlastním zaviněním. Nově také zákon v tomto ustanovení dělí případy porušení zákonné povinnosti podle toho, zda jimi bylo zasaženo do práva absolutního či do relativního, kdy v případě relativních práv nemůže samotný zásah do nich znamenat automaticky vznik nároku na náhradu škody u třetí strany, tak jako u absolutních práv, kde mají všichni povinnost do nich nezasahovat.¹²⁹ Aby takový nárok u vztahu inter partes vznikl, musí dojít k porušení povinnosti stanovené k ochraně relativních práv. I. Pelikánová pak k té problematice zastává odlišný přístup a poukazuje na možnost přiznat právo na náhradu škody způsobené porušením smlouvy i třetím osobám.¹³⁰ Zde není rozhodující forma zavinění škůdce, tedy zda byla škoda způsobena úmyslně či nedbalostně.

Pokud dojde k porušení zákonné povinnosti, aplikuje se na něj dle § 2911 OZ domněnka nedbalosti, tedy má se za to, že škůdce zavinil škodu nedbalostně. Dále je v § 2912 OZ vymezeno nedbalé jednání, a to ve dvou formách: v prvním odstavci pro laika a v druhém pro profesionála. Kdo nejedná tak, jak lze od osoby průměrných vlastností očekávat, jedná nedbale.¹³¹ U porušení dobrých mravů jsou podmínky ještě přísnější a škůdce musí škodu způsobit úmyslným porušením dobrých mravů. Pojem dobrých mravů je v čase stále upřesňován a vymezován a dosavadní bohatá tuzemská judikatura zůstává relevantní i po změně právní úpravy. Zákodárce nevymezil formu úmyslu, a tak postačí i nepřímý úmysl, aby byla tato podmínka naplněna.

U porušení smluvní povinnosti (kontraktní) zákonodárce navázal na předchozí obchodněprávní úpravu, jedná se tedy o objektivní pojetí odpovědnosti, kde není vyžadováno subjektivní zavinění ze strany škůdce a postačí naplnění obecných požadavků vzniku povinnosti k náhradě újmy. Povinnost náhrady vzniká i vůči osobě,

¹²⁸ SZTEFEK, M., Předvídatelnost škody v novém občanském zákoníku, *Jurisprudence*, č. 5, 2014, s. 25-33.

¹²⁹ MELZER, F., Corpus delicti aneb obrana úpravy delikt ního práva v návrhu občanského zákoníku, *Bulletin advokacie*, 2011, č. 3, s. 25.

¹³⁰ PELIKÁNOVÁ, I., Odpovědnost za škodu – trendy a otázky, malý náhled do osnovy nového občanského zákoníku. *Bulletin advokacie*, č. 3, 2011, s. 17.

¹³¹ Pokud dá škůdce najevo zvláštní znalost, dovednost či pečlivost či pokud se zaváže k činnosti vyžadující zmíněné, jedná nedbale, pokud tyto vlastnosti neuplatní.

kteřá nebyla kontrahentem, ale jejímuž zájmu mělo splnění povinnosti zjevně sloužit. Ustanovení se opírá o obecnou úpravu závazků, kde § 1759 OZ, upravuje, že smlouva působí i mimo smluvní strany, pokud tak stanoví zákon. Tato nová úprava má podle důvodové zprávy přesněji ohraničit prostor pro rozhodovací praxi soudů při přiznávání náhrady škody vzešlé z porušení smluvně stanovené povinnosti osobě, jež není stranou smlouvy, požadavkem zjevnosti toho, že jí mělo splnění povinnosti sloužit. Je tím omezena dosavadní praxe, kdy k přiznání náhradě třetí osobě stačilo, že porušení smluvní povinnosti mělo dopad do její právní sféry. Novou úpravu lze hodnotit pozitivně, neboť upřesňuje možnosti náhrady pro škody vzniklé třetím osobám. Povinnosti k náhradě se lze zprostit pouze za podmínek uvedených v § 2913 odst. 2 OZ, tedy pokud splnění povinnosti zabránila „*mimořádná nepředvídatelná a nepřekonatelná překážka vzniklá nezávisle na jeho vůli.*“ Zákonnodárce zde navázal na liberační důvod zakotvený v § 374 ObchZ s tím rozdílem, že nově se liberační důvod nijak nevztahuje k povinné straně, a tedy neobsahuje subjektivní prvek.

Dualita povinnosti k náhradě škody se sebou nese i jisté problémy, kdy vzniká otázka, do které kategorie zařadit případ, kdy je porušena povinnost stanovená zákonem, leč pro smluvní vztah (např. povinnost péče řádného hospodáře). Takový případ by měl logicky spadat pod režim smluvní odpovědnosti, ale lze najít i odlišné názory.¹³²

4.3.1.2 Náhrada škody

Výraznou změnou je zákonná preference naturální kompenzace oproti pekuniární kondemnaci. Tedy dle § 2951 OZ se škoda primárně nahrazuje uvedením v předešlý stav, nikoliv uhrazením škody v penězích. O této problematice probíhala teoretická diskuse příznivců kontinuity způsobu náhrady škody¹³³ s duchovním otcem nové úpravy K. Eliášem, který však svůj postoj¹³⁴ k dané problematice nezměnil, a tak došlo k této změně. Oba tábory se shodly na neuspokojivosti stavu právní úpravy před rekodifikací, avšak lišily se jejich recepty na vyřešení tohoto stavu. Jedním z argumentů

¹³² ČECH, P., Náhrada škody dle nového občanského zákoníku, 2013, dostupné z: <http://www.glatzova.com/files/download/glatzova-newsletter-legal-news-nahrada-skody-dle-noveho-obcanskeho-zakoniku.pdf>

¹³³ Srov. Berková Z. Způsob a rozsah náhrady škody v návrhu občanského zákoníku. *Právní fórum*, 2011, č. 11-12, s. 497-503; Vlasák M. Opustí občanský zákoník princip pekuniární kondemnace? *Právní rozhledy*, 2008, č. 2, s. 62-66.

¹³⁴ ELIÁŠ, K., Jak hradit škodu?, *Právní rozhledy*, 2008, č. 7 s. 258-260.

pro tuto změnu byla neuspokojivá situace, kdy se v případě opravení poškozené věci touto opravou navýšila její hodnota (oproti její obvyklé ceně před poškozením), neboť cena opravy či náhradního dílu byla vyšší než cena věci. V praxi pak poškozený doslova doplácel na protiprávní jednání škůdce. Toto již podle nové úpravy skutečně nehrozí, čehož šlo ovšem zajisté dosáhnout i bez koncepční změny, nehledě na to, že tento konkrétní problém řešila judikatura¹³⁵ již před rekonstrukcí.¹³⁶

Relutární náhrada se využije subsidiárně za splnění dvou alternativních podmínek, a to, požádá-li o to poškozený, či pokud uvedení v předešlý stav není možné. Nemajetková újma se pak odčiní přiměřeným zadostiučiněním. Nemajetková újma se pak odškodňuje pouze v případech, kdy je to ujednáno či pokud to stanoví zákon. Zákon o obchodních korporacích toto generálně stanoví § 3 odst. 2, podle kterého v případě, že ZOK ukládá povinnost nahradit újmu, je škůdce povinen nahradit i nemajetkovou újmu.

Nadále se jako škoda nahrazuje skutečná škoda (*damnum emergens*) a ušlý zisk (*lucrum cessans*). Pouze jsou přesněji vymezeny podpůrnými pravidly situace, kdy skutečná škoda má povahu vzniku dluhu¹³⁷ a kdy není možné náhradu škody přesně určit¹³⁸. Další posun v právní úpravě se týká moderačního práva soudu, kdy nově je soud dle § 2953 OZ oprávněn z důvodů¹³⁹ hodných zvláštního zřetele přiměřeně snížit náhradu škody, vyjma případů, kdy škoda byla způsobena úmyslně či škůdcem, který se hlásí k odbornému výkonu jako příslušník určité stavu nebo povolání a škodu způsobí porušením odborné péče. Tedy oproti úpravě obsažené v obchodním zákoníku (§ 386 odst. 2) se pro škůdce otvírají možnosti vyhnout se náhradě škody v plné výši. Zde vyvstává otázka, zda se na člena statutárního orgánů korporace vztahuje výjimka z možnosti moderace výše náhrady škody podle § 2953 odst. 2 OZ. P. Vojtek upozorňuje, že moderační právo nemůže soud použít v případě, že škodu vznikla porušením odborné péče osobou, která jednala v pozici odborníka resp. či se sama

¹³⁵ Srov. Nález Ústavního soudu ze dne 19.3.2008 sp. zn. II. ÚS 2221/07.

¹³⁶ VLASÁK, M., Vybrané otázky práva civilních deliktů v novém občanském zákoníku na pozadí PETL, *Právní rozhledy*, č. 15-16, 2012, s. 564.

¹³⁷ V tom případě dle § 2952 OZ škůdce musí poškozeného dluhu zprostit či za něj poskytnout náhradu.

¹³⁸ Dle § 2955 OZ v tomto případě soud určí výši náhrady podle spravedlivého uvážení okolností případu. Toto ulehčuje situaci poškozeného v případě, že nelze vyčíslit škodu.

¹³⁹ Jedná se o okolnosti vzniku škody, osobní a majetkové poměry škůdce a poškozeného.

přihlásila k výkonu určitého stavu nebo povolání, se kterým je spjat předpoklad zvýšené erudice, schopností.¹⁴⁰

Nárok se promlčuje v obecné promlčecí lhůtě, která je upravena v § 609 a násl. OZ. Jedná se o tříletou subjektivní lhůtu. Objektivní lhůta počínající okamžikem vzniku škody je desetiletá. V případě, že škoda byla způsobena úmyslně, prodlužuje se objektivní lhůta na patnáct let. I otázka promlčení je upravena dispozitivně, a strany si jej mohou smluvit odchylně, ovšem je-li lhůta odchylně smluvena v neprospěch slabší smluvní strany, k ujednání se nepřihlíží.

Úprava škody způsobené více osobami zůstala zachována v podstatě nezměněná, škůdci jsou povinni nahradit škodu společně a nerozdílně.

4.3.1.3 Pokyny týkající se obchodního vedení

Ustanovení § 435 odst. 2 a 3 ZOK navazuje na předchozí úpravu v obchodním zákoníku a nadále stanoví, že obchodní vedení korporace přísluší představenstvu a nikdo není oprávněn udělovat mu pokyny týkající se obchodního vedení. Významnou novinkou je zákonná výjimka z tohoto zákazu, kdy podle § 51 odst. 2 ZOK může člen statutárního orgánu korporace požádat nejvyšší orgán korporace o udělení pokynu týkajícího se obchodního vedení, tím není nikterak dotčena jeho povinnost jednat s péčí řádného hospodáře. Valná hromada může pokyn udělit teprve v reakci na řádně oznámenou¹⁴¹ žádost o udělení pokynu kteréhokoliv člena statutárního orgánu. Valná hromada není k udělení pokynu ničím zavázána, pouze se musí žádostí o jeho udělení zabývat. Žádost o pokyn by měla být dostatečně konkrétní¹⁴² a měla by se týkat přesně specifikované záležitosti spadající pod obchodní vedení (např. posouzení, která ze dvou možných smluv má být uzavřena). Zákon nikterak neupravuje důsledky udělení pokynu valnou hromadou, míněno to, do jaké míry je statutární orgán vázán pokynem uděleným valnou hromadou. Vyloučena je jistě vázanost pokynem porušujícím zákon. Stejně tak zřejmě nebude orgán vázán pokynem, jenž nevychází ze žádosti o jeho udělení (např. podána žádost o udělení pokynu zda uzavřít smlouvu na nákup uhlí, udělen pokyn

¹⁴⁰ ŠVESTKA, J., DVORÁK, J., FIALA, J., a kol. Občanský zákoník. Komentář Svazek VI. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, s. 1096.

¹⁴¹ Musí být splněny zákonné náležitosti konání valné hromady.

¹⁴² Obecnou formulací by člen orgánu projevil svou nekvalifikovanost a na jeho postup by se nahlíželo podle ustanovení § 159 odst. 2 věta druhá OZ. Srov. ŠTENGLOVÁ, I., HAVEL, B., CILEČEK, F., KUHN, P., ŠUK, P. Zákon o obchodních korporacích. Komentář. 1. Vydání. Praha: C. H. BECK, 2013, s. 137.

uzavřít smlouvu o prodeji obilí).¹⁴³ V případě, že bude udělen konkrétní pokyn vycházející z žádosti o udělení, měl by se jím orgán řídit, ovšem s výhradou zásadní změny okolností (rebus sic stantibus) a s vědomím toho, že jsou nadále vázáni povinností péče řádného hospodáře. V případě provedení pokynu vydaného valnou hromadou se pak tato povinnost odráží v povinnost řádně a pravdivě informovat účastníky valné hromady o záležitosti, ve které mají vydat pokyn. I toto částečně zrcadlí fakt, že statutární orgán je, na rozdíl od valné hromady, profesionálním tělesem, jež má lepší předpoklady k tomu činit informované rozhodnutí.

Otazníky přináší situace, kdy by si jeden člen statutárního orgánu vyžádal udělení pokynu valnou hromadou, a následně by statutární orgán obdržel pokyn, s kterým by většina jeho členů nesouhlasila. Pokud by se takovému názoru přisvědčilo, mohlo by to vést k častému přenášení rozhodování otázek obchodního vedení na valnou hromadu, navíc s tím důsledkem, že členové statutárního orgánu by za výsledné jednání stále odpovídali. V tomto smyslu bych měl zato, že v této situaci má pro člena orgánu přednost povinnost jednat s péčí řádného hospodáře, a má-li za to, že pokyn valné hromady je v rozporu s touto povinností, není zavázán jej provést.¹⁴⁴ Do celé této problematiky můžou vnést větší jasno stanovы korporace, jež mohou precizně vymezit kdy a za jakých podmínek se může statutární orgán odchýlit od pokynu nejvyššího orgánu.

V otázce aplikace zákonné výjimky ze zákazu udělení pokynu týkající se obchodního vedení bude třeba vyčkat na budoucí rozhodování soudů, protože až jejich rozhodovací praxe vnese definitivní jasno do této spletité a složité otázky.

4.3.1.4 Limitace náhrady škody

Zcela nově je umožněno korporaci vypořádat smluvně újmu vzniklou v důsledku porušení péče řádného hospodáře. Ustanovení § 53 odst. 3 ZOK zní: „*Vznikla-li porušením péče řádného hospodáře obchodní korporaci újma, může ji obchodní korporace vypořádat podle smlouvy uzavřené s povinnou osobou, pro účinnost smlouvy se vyžaduje souhlas nejvyššího orgánu korporace přijatý alespoň dvoutřetinovou většinou hlasů všech společníků.*“ Není jasné, zda je tímto ustanovením umožněno

¹⁴³ ŠTENGLOVÁ, I., HAVEL, B., CILEČEK, F., KUHN, P., ŠUK, P. Zákon o obchodních korporacích. Komentář. 1. Vydání. Praha: C. H. BECK, 2013, s. 138.

¹⁴⁴ Rozhodování zda provést pokyn bude spadat pod režim podnikatelského úsudku.

upravit pouze způsob úhrady škody, či i limitace nároku na náhradu škody nebo dokonce i úplné vzdání se nároku (tzv. absolutorium). Vzdání se nároku z titulu odpovědnostního vztahu ze strany korporace předem jeho vznikem je zákonem vyloučeno.¹⁴⁵ Argumentem nasvědčujícím podle více autorů¹⁴⁶ tomu, že zákonodárce chtěl tímto ustanovením dát možnost nejen upravit mechanismus způsobu úhrady náhrady škody, ale stanovit její výši, je logický závěr, že pro schválení pouhého splátkového kalendáře by nebyla stanovena povinnost schválení dvoutřetinovou většinou nejvyšším orgánem korporace. V. Pihera analyzuje jednotlivá ustanovení ZOK, a z toho dovozuje, že je jednoznačné, že dohoda dle § 53 odst. 3 ZOK, je novým právním titulem, který nahrazuje původní povinnost k náhradě újmy. Z toho je zřejmé, že nic nebrání společnosti rozhodnout takto i o zániku povinnosti k náhradě újmy, resp. zcela se vzdát práva na náhradu újmy. Tato řešení částečného či úplného vzdání se nároku na náhradu škody by zároveň měla pamatovat na práva třetích osob (např. věřitelů), neboť zhoršení jejich postavení by mohlo vést k použití institutu relativní neúčinnosti podle § 589 OZ na takovéto právní jednání.

Naopak B. Havel zastává opačný názor. Jeho výklad vychází z ustanovení § 2898 OZ, jež mimo jiné vylučuje možnost platně se vzdát práva na náhradu škody, která byla způsobena úmyslně nebo z hrubé nedbalosti. Právě o takové se bude často jednat v případech porušení péče řádného hospodáře. Podle B. Havla se pravidlo obsažené v § 53 odst. 2 vztahuje na případy *ex ante* i *ex post*.¹⁴⁷ Dále zdůrazňuje rozdíl mezi slovy vypořádat a prominout, a z použití prvního nikoliv druhého výrazu dovozuje, že zákonodárce měl v úmyslu pouze umožnit sjednání smluvní sanace újmy. Tyto závěry nejsou v souladu s vyzněním důvodové zprávy k § 2898 OZ: „*Osnova nepřejímá obecné pravidlo socialistického práva, že neplatné jsou všechny dohody, kterými se někdo vzdává práva, které má vzniknout teprve v budoucnosti (§ 574 odst. 2 platného občanského zákoníku). Proto se vylučuje možnost poškozeného vzdát se předem práva na náhradu škody způsobené úmyslně, z hrubé nedbalosti, anebo jde-li o člověka a poškození jeho přirozených práv, ať již prohlášením samostatně učiněným, nebo*

¹⁴⁵ Ustanovení § 53 odst. 2 ZOK.

¹⁴⁶ HÁMORSKÁ, A., Povinnost členů orgánů obchodních korporací jednat s péčí řádného hospodáře. *Obchodněprávní revue*, 2012 č. 9; LASÁK, J., Zákon o obchodních korporacích: komentář. 1. Díl, Praha: Wolters Kluwer, a.s, 2014, s. 449.

¹⁴⁷ HAVEL, B. O kogentnosti, vypořádání újmy a ručení vlivné osoby ve světle nového soukromého práva, *Obchodněprávní revue*, 2013, č. 1, s. 15.

ujednáním s potenciálním škůdcem.“ Vytknout se dá také generalizace reality, kdy zdaleka ne každá škoda způsobená korporací porušením péče řádného hospodáře bude škodou způsobenou úmyslně či hrubou nedbalostí.

Daný problém má i kompromisnější výklady, jež připouští možnost limitace povinnosti k náhradě škody, zároveň však vylučují možnost úplného vzdání se nároku na náhradu újmy. Nezbyvá, než obligátně konstatovat, že jasno do této otázky vnese až judikatura. Teprve ta přesně vymezí, jaké smlouvy podle § 53 odst. 3 ZOK jsou a budou přípustné.

4.3.1.5 Uplatnění nároku

Nově je v zákonu o obchodních korporacích podrobněji a přesněji upravena problematika akcionářské žaloby resp. derivátních žalob.

Samotná akcionářská žaloba je až krajním řešením problému, neboť za právnickou osobou při ní jedná někdo, kdo k tomu za běžných okolností není oprávněn. Před tím, než na ni dojde, může jí být zabráněno jednáním samotné společnosti, ke kterému může být vyzvána. Podání žaloby je krajní prostředek, jak napravit selhání osob, jež mají za společnost jednat běžně. Z toho vyplývá její infamující dopad nejen na osoby, proti kterým žaloba směřuje, ale i na osoby, jejichž konání žaloba supluje, neboť ti, kdo žalobu za společnost běžně podat měli a nepodali (statutární orgán), tím porušili své povinnosti.¹⁴⁸ I na případ akcionářské žaloby se aplikuje v souladu s ustanovením § 4 odst. 1 ZOK institut tzv. obráceného důkazního břemene, takže povinný musí unést důkazní břemeno neporušení povinnosti. Tímto je oproti starší úpravě lépe kompenzován nedostatek informací akcionáře.

Právo využít tohoto nástroje je v kontinuitě na obchodní zákoník přiznáno kvalifikovanému akcionáři.¹⁴⁹ Ti se mohou dle § 371 ZOK domáhat náhrady újmy proti členu představenstva či dozorčí rady¹⁵⁰, nebo splnění jejich případné povinnosti

148 ŠTENGLOVÁ, I., HAVEL, B., CILEČEK, F., KUHN, P., ŠUK, P. Zákon o obchodních korporacích. Komentář. 1. Vydání. Praha: C. H. BECK, 2013, s. 300.

149 Pojmu kvalifikovaný akcionář je definován v ustanovení § 365 ZOK. Původně návrh zákona rozšiřoval okruh aktivně legitimovaných na každého akcionáře, ale v průběhu legislativního procesu byla upřednostněna varianta navazující na předchozí úpravu.

150 Žaloba může být dle § 372 odst. 2 podána také proti vlivné osobě, způsobí-li společnosti újmu. Zároveň je upraveno, že pro otázku pasivní legitimace se členem orgánu či vlivnou osobou rozumí i ten kdo již jeho členem není, ale byl jím v okamžiku vzniku újmy, nebo jednání, v jehož důsledku újma vznikla.

plynoucí z vypořádací dohody dle § 53 odst. 3 ZOK anebo splacení emisního kurzu proti akcionáři. Nově byly mezi osoby, proti kterým lze žalobu podat, zahrnuti i členové dozorčí rady, což odstraňuje jistou nelogickou asymetrii obsaženou ve staré úpravě a rozšiřuje možnosti domoci se nároku. Nelze se domáhat náhrady újmy, pokud ta již byla vypořádána smlouvou dle § 53 odst. 3 ZOK. Výjimku tohoto zákazu tvoří, když škůdce není jediným společníkem či ovládající osobou společnosti.

Obligatoční podmínku úspěšného podání žaloby je předchozí písemné upozornění dozorčí rady o záměru žalobu podat. Teprve pokud dozorčí rada v reakci na toto upozornění nárok u soudu neuplatní bez zbytečného odkladu je kvalifikovaný akcionář aktivně legitimován k podání žaloby. Tato podmínka povinného upozornění je postavena poněkud nesystematicky a asymetricky, kdy v případě podání žaloby proti členovi či členům dozorčí rady resp. vlivné osobě by logicky mělo být předpokladem informování představenstva, ovšem v zákoně tato povinnost zakotvena není.

Problémem spojeným s novou úpravou derivátních žalob v ZOK je jejich vztah k ustanovení § 213 OZ, jež implementuje do soukromého práva preferenci tzv. reflexní škody v případech, kdy se náhrady újmy domáhá společník korporace. Ve chvíli, kdy není definován vztah těchto institutů, vzniká dvojí možnost, jak uplatňovat nárok na náhradu újmy. Žaloba na reflexivní škodu není na rozdíl od derivátní žaloby svázána přísnými pravidly a může směřovat proti jakémukoliv členovi korporace, čímž je její využití pro žalobce nesporně lákavější. Pokud by bylo možné využít tohoto postupu, nebyla by zřejmě derivátní žaloba téměř využívána. Lze proto dojít k názoru, že úprava derivátních žalob je ve vztahu speciality k obecné úpravě OZ, což je konformní i s judikaturou Nejvyššího soudu ČR.¹⁵¹ To, nakolik budou derivátní žaloby využívány, je do velké míry odvislé na tom, jak bude soudy vykládáno ustanovení § 213 OZ.

4.3.2 Odpovědnost vůči akcionáři

Součástí rekodifikačních změn nebyl žádný výrazný posun v otázce přímé odpovědnosti statutárních orgánů akcionářům. Nadále zůstává tento institut v českém právu ojedinělý a spíše výjimečný. Zákon o přeměnách byl sice v souvislosti se změnami v soukromém právu novelizován s účinností k 1. 1. 2014 zákonem č. 330/2013, ale v ustanoveních upravujících odpovědnost členů statutárního orgánu za

¹⁵¹ Srov. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 24. 6. 2009, sp. zn. 29 Cdo 3180/2008.

škodu vzniklou při fúzi či rozdělení došlo pouze k formulačním změnám a po obsahové stránce se nezměnily.

4.3.3 Odpovědnost vůči třetím osobám

I v otázce přímé odpovědnosti členů statutárního orgánu vůči věřitelům nepřinesla rekodifikace soukromého práva radikální změny. Odpovědnost člena statutárního orgánu za porušení povinnosti podat insolvenční návrh dle § 99 InsZ nebyla rekodifikační novelou tohoto zákona č. z. 294/2013 nijak ovlivněna. Dá se tedy shrnout, že nadále platí závěry popsané v podkapitole věnující se tomuto tématu před rekodifikací.

Nově je přímá odpovědnost členů statutárních orgánů zakotvena v ustanovení § 520 ZOK. Podle něj odpovídají členové představenstva bez možnosti se odpovědnosti zprostit společnosti a věřitelům za újmu způsobenou poskytnutím plnění z důvodu snížení základního kapitálu nebo prominutím či snížením nesplacené části emisního kursu akcií před účinností snížení základního kapitálu a před splněním povinností dle § 518 ZOK nebo před rozhodnutím soudu dle § 518 ZOK.

Závěr

Hlavním cílem, který byl vytyčen v úvodu práce, byla analýza právní úpravy odpovědnosti členů statutárních orgánů akciové společnosti v původní a aktuální právní úpravě a navazující vzájemné srovnání těchto úprav.

V první řadě jsem popsal obecně postavení statutárního orgánu v akciové společnosti a jeho roli v ní. Na tento popis navázala charakteristika povinností člena statutárního orgánu v obou úpravách a jejich vzájemná komparace. Největší prostor pak byl věnován povinnosti výkonu funkce v souladu s péčí řádného hospodáře, neboť tato povinnost je zcela zásadní. V aktuální právní úpravě je tato povinnost vymezena obširněji a přesněji včetně jednotlivých jejích složek a rozvíjejících ustanovení. Nadále však lze konstatovat, že pojem péče řádného hospodáře zůstává pojmem relativně otevřeným soudnímu výkladu, který se v souvislosti s rekodifikací soukromého práva pravděpodobně příliš neodchýlí od dosavadního kursu.

Práce neopomíjí ani pravidlo podnikatelského úsudku. To bylo nově zakotveno v ZOK, ovšem širší výkladu péče řádného hospodáře připouštěla jeho aplikaci již před rekodifikací. Pravdou je, že soudy této možnosti dosud nevyužily, což by se v souvislosti s tímto zakotvením mohlo změnit, vše ovšem záleží na přístupu soudů k aplikaci tohoto pravidla. Nepochybně lze však jeho zavedení do právního řádu označit za pozitivní změnu, neboť zlepšuje podmínky pro činnost statutárního orgánu.

Otázku právní odpovědnosti otvírá krátká obecná charakteristika tohoto právního institutu obsahující i některé historické souvislosti této problematiky. Předešlá právní úprava odpovědnosti členů statutárního orgánu za škodu je vystavěna jako objektivní odpovědnost s možností liberace. Přičemž tento liberační důvod má subjektivní složku, a zavinění tak musí být prokázáno minimálně ve formě nevědomé nedbalosti. Dále je popsána bezvýhradnost solidárnosti odpovědnosti za škodu všech členů statutárního orgánu, kteří škodu způsobili. Ohledně limitace odpovědnosti za škodu v předešlé úpravě zastávám názor, že byla nepřijatelná. Posledním fenoménem popsaným v souvislosti s odpovědností za škodu členů statutárního orgánu jsou tzv. derivátní žaloby, které jsou však v tuzemském právním prostředí využívány spíše výjimečně. Na závěr podkapitoly týkající se odpovědnosti za škodu před rekodifikací jsou pak stručně shrnuty případy odpovědnosti členů statutárního orgánu vůči akcionářům a vůči třetím osobám, jež se vyskytují v českém právním řádu velmi řídky, a v nové právní úpravě nedoznaly podstatných změn.

Na analýzu odpovědnosti za škodu dle předešlé právní úpravy logicky navazuje rozbor této otázky v současné právní úpravě. Nová úprava povinnosti k náhradě škody není nikterak revoluční a navazuje na předchozí právní úpravu. Nejvýraznější změnou je zavedení duality civilního deliktu, kdy jsou odlišně upraveny povinnosti nahradit škodu vzniklou porušením práva a smlouvy. Smluvní povinnost k náhradě škody vychází z koncepce objektivní odpovědnosti s možností liberace. Změnou oproti úpravě obsažené v obchodním zákoníku, na který tato úprava koncepčně navazuje, je to, že liberační důvod je nově objektivizován. Ve chvíli, kdy člen statutárního orgánu společnosti poruší některou povinnost, ke které je zákonem vázán, je povinen škodu nahradit, neboť je presumováno zavinění ve formě nedbalosti.

Nově může soud rozhodnout o moderaci výše škody a stejně tak o výjimce z pravidla obráceného důkazního břemene (tedy že člen statutárního orgánu společnosti

nenese důkazní břemeno). Obě tyto změny zlepšují postavení člena statutárního orgánu společnosti. Další změnou je umožnění členovi statutárního orgánu zažádat valnou hromadu společnosti o udělení pokynu ohledem obchodního vedení.

Limitace odpovědnosti byla v předchozí úpravě dle mého názoru zcela vyloučena. I v současné úpravě je tato otázka dosti sporná, ale dle mého soudu je nově limitace povinnosti k náhradě škody minimálně parciálně přípustná.

Uplatňování nároku na náhradu škody je v současné právní úpravě vymezeno obširněji než v předešlé. Uplatnění derivátních žalob v praxi by bylo narušeno, pokud by bylo umožněno široké využití žaloby na náhradu reflexivní škody dle § 213 OZ. Podle všeho jsou však derivátní žaloby k žalobě dle ustanovení § 213 OZ ve vztahu speciality.

Pokud mám novou úpravu zhodnotit v souvislosti s tématem práce jako celek, převažují nepochybně pozitivní kroky a řada otázek je upravena daleko kvalitněji a precizněji. Ovšem od nového výrobku nahrazující starý se samo sebou očekává vyšší kvalita. Nelze se tedy uspokojit tím, že došlo k pozitivní změně, a opomenout problematické momenty této změny. Jak bylo v práci nastíněno, nová právní úprava skýtá celou řadu úskalí a interpretačních „oříšků“. Ty budou nepochybně řešeny a snad i vyřešeny judikatorní činností soudů, nicméně nelze pominout fakt, že v některých záležitostech měl být zákonodárce přesnější a pečlivější a odlišným výkladům ustanovení se dalo předejít. Na druhou stranu je logické, že tak rozsáhlý legislativní počín, jakým nepochybně rekodifikace soukromého práva je, se neobejde bez chyb a nepřesností. Patrně jich však mohlo být méně.

Seznam zkratk použitých v textu

OZ = zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
ZOK = zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích
ObchZ = zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník
SOZ = zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník
InsZ = zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení
ZKV = zákon č. 328/1991 Sb. o konkursu a vyrovnání

Seznam použitých pramenů a literatury

Monografie a učebnice

BEJČEK, J. et al. Kurs obchodního práva. Obchodní závazky. 5. vyd. Praha: C. H. Beck, 2010, s. 594 ISBN 9788074003370.

BĚLOHLÁVEK, J., a kol., Komentář k zákonu o obchodních korporacích. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013, s. 346 ISBN 978-80-7380-451-0

ČERNÁ, S., Obchodní právo. Akciová společnost. 3. díl. Praha: ASPI, 2006, s. 360 ISBN 8073571641.

ČERNÁ, S., Ručení členů statutárních orgánů českých obchodních korporací po rekodifikaci soukromého práva (vybrané otázky), s. 47 In: Suchoža, J., Husár, ed. Právo – obchod – ekonomika II. Zborník vedeckých prací. Vyd. 1. Praha: Právnická fakulta Univerzity P. J. Šafárika v Košiciach v nakl. Leges, 2012, s. 620. ISBN 978-80-87576-33-5.

DĚDIČ, J., et al. Obchodní zákoník: komentář. Díl III. 1. vyd. Praha: Polygon, 2002, s. 1312. ISBN 80-7273-071-1.

DĚDIČ, J., et al. Akciové společnosti. 7. přeprac. vyd. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 672. ISBN 978-80-7400-404-9.

DVOŘÁK, T. Akciová společnost a Evropská akciová společnost. 2. vydání Praha: ASPI, a.s., 2009, s. 886 ISBN 978-80-7357-430-7.

ELIÁŠ, K. Akciová společnost. Praha: Linde, 2000, s. 433 ISBN 80-7201-232-0.

ELIÁŠ, K., et al. Kurs obchodního práva: obchodní společnosti a družstva. 6. vyd. Praha: C. H. Beck, 2010, s. 503 ISBN 9788074000485.

GERLOCH, A., Teorie práva 4. uprav. vydání, Plzeň: Aleš Čeněk, 2007, s. 343 ISBN 978-80-7380-023-9.

GRIFFIN, S., Company law: fundamental law. 3rd ed. Harlow: Longman, 2000, s. 386 ISBN 0273642219.

HÁSOVÁ, J., a kol. Insolvenční zákon. Komentář 2. Vydání, Praha: C. H. Beck 2014, s. 306 ISBN 978-80-7400-555-8

KNAPP, V., Některé úvahy o odpovědnosti v občanském právu. Stát a právo, 1956, s. 66-85.

KOTOUČOVÁ, J., a kol. Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon) Komentář 1. Vydání. Praha C. H. Beck, 2008 s. 1076. ISBN 978-80-7179-595-7.

KUNH, P., et al. Zákon o přeměnách obchodních společností a družstev. Komentář. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2010, s. 1185 ISBN 9788074000560.

LASÁK, J., POKORNÁ, J., ČÁP, Z., DOLEŽIL, T. a kol. Zákon o obchodních korporacích. Komentář I. Díl. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, 2.sv. ISBN 978-80-7478-537-5.

PELIKÁNOVÁ, I., Obchodní právo. 5. Díl. Odpovědnost (s přihlédnutím k návrhu nového občanského zákona). Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012, s. 356 ISBN 978-80-7357-714-8.

PELIKÁNOVÁ, I. Komentář k obchodnímu zákoníku. 2. díl. 4. vydání. Praha: Linde, 2004, s. 574 ISBN 80-86395-99-5.

PETROV, Jan. Obecná odpovědnost členů představenstva akciových společností v česko-americko-německém srovnání. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2007, s. 98 ISBN 9788021043862.

POKORNÁ, Jarmila et al. Obchodní zákoník: komentář. II. Díl. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2009, s. 1079 ISBN 9788073574918.

RICHTER, T: Insolvenční právo. Praha: ASPI, Wolters Kluwer, 2008, s. 472 ISBN: 978-80-7357-329-4.

ŘEHÁČEK, Oldřich. Představenstvo akciové společnosti a postavení jeho členů. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2010, s. 199 ISBN 978-80-7400-346-2.

ŠILHÁN, Josef. Náhrada škody v obchodních vztazích a možnosti její smluvní limitace. 2. dopl. a přeprac. vyd. Praha: C. H. Beck, 2011, s. 159 ISBN 9788074003936.

ŠTENGLOVÁ, I., HAVEL, B., CILEČEK, F., KUHN, P., ŠUK, P. Zákon o obchodních korporacích. Komentář. 1. Vydání. Praha: C. H. BECK, 2013, s. 994 ISBN 978-80-7400-480-3.

ŠTENGLOVÁ, I., PLÍVA, S., TOMSA, M. a kol. Obchodní zákoník. Komentář. 13. vyd. Praha: C. H. Beck, 2010. s. 1447 ISBN 978-80-7400-354-7.

ŠTENGLOVÁ, I., Odpovědnost statutárních orgánů obchodních společností. In: ZOUFALÝ, V., (ed.). *XIX. Karlovarské právnické dny*. 1. vyd. Praha: Leges, 2011, s. 405 ISBN 978-80-87212-77-6.

ŠVESTKA, J., DVORÁK, J., FIALA, J., a kol. Občanský zákoník. Komentář Svazek VI. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, 6 sv. ISBN 978-80-7478-369-2.

VÍTEK, Jindřich. Odpovědnost statutárních orgánů obchodních společností. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012, s. 388 ISBN 9788073578626.

ZELENKA, J., MARŠÍKOVÁ, J., Zákon o konkursu a vyrovnání, Praha: Linde, 2002, Komentář s. 1169 ISBN 80-7201-323-8.

Odborné články

BARTOŠÍKOVÁ, M. Povinnosti a odpovědnost statutárních orgánů kapitálových společností. *Obchodní právo*. 1998, č. 11..

BEJČEK, J., Principy odpovědnosti statutárních a dozorčích orgánů kapitálových společností, *Právní rozhledy*. 2007, č. 17.

BĚLOHLÁVEK, A., Zákaz konkurence u statutárních orgánů obchodních společností, *Právní rádce*. 1997, č. 6.

BERAN, K. Význam právních posudků vypracovaných advokáty v souvislosti s povinností reprezentantů kapitálových společností jednat s péčí řádného hospodáře. *Bulletin advokacie*. 2004, č. 9.

BERKOVÁ, Z., Způsob a rozsah náhrady škody v návrhu občanského zákoníku. *Právní fórum*. 2011, č. 11-12.

BOGUSKÝ, P., Ručení členů statutárních orgánů za dluhy obchodní korporace pro porušení povinnosti usilovat o odvrácení úpadku, *Obchodněprávní revue*. 2013, č. 11-12.

BROULÍK, J., Pravidlo podnikatelského úsudku a riziko, *Obchodněprávní revue*. 2012, roč. 4, č. 6.

ČECH, P., Péče řádného hospodáře a povinnost loajality, *Právní rádce*. *Economia*, roč. 2007 č. 3, dostupné z: <http://pravniрадce.ihned.cz/c1-20768350-pecce-radneho-hospodare-a-povinnost-loajality>

ČECH, P., Souběhy funkcí zpět do neznáma, 2013, *Právní rádce*, dostupné z: <http://pravniрадce.ihned.cz/c1-61051260-soubehy-funkci-zpet-do-neznama>

ČECH, P., Nad několika rekodifikačními nejasnostmi. *Obchodněprávní revue*. 2012, č. 11-12.

ČECH, P., Náhrada škody dle nového občanského zákoníku 2013, dostupné z <http://www.glatzova.com/files/download/glatzova-newsletter-legal-news-nahrada-skody-dle-noveho-obcanskeho-zakoniku.pdf>

ČERNÁ, S., Důsledky porušení povinnosti členem představenstva akciové společnosti. *Právo a podnikání*. 1997, č. 7-8.

DĚDIČ, J., LASÁK, J., Monistický systém řízení akciové společnosti: výkladové otazníky (1. část), *Obchodněprávní revue*. 2013, č. 3.

ELIÁŠ, Karel. K některým otázkám odpovědnosti reprezentantů kapitálových společností. *Právník*. 1999, č. 4.

ELIÁŠ, Karel: Právní postavení a povinnosti reprezentantů kapitálových společností, *Právník*. 1999, č. 4.

ELIÁŠ, K., Jak hradit škodu? *Právní rozhledy*. 2008 č. 7.

HÁMORSKÁ, A., Povinnost členů orgánů obchodních korporací jednat s péčí řádného hospodáře. *Obchodněprávní revue*. 2012 č. 9.

HANDLAR, Jiří. Právní odpovědnost - netradiční zamyšlení nad tradičním pojmem. *Právník*. 2004, č. 11.

HAVEL, Bohumil. Synergie péče řádného hospodáře a podnikatelského úsudku, *Právní rozhledy*. 2007, č. 11.

HAVEL, Bohumil. O kogentnosti, vypořádání újmy a ručení vlivné osoby ve světle nového soukromého práva, *Obchodněprávní revue*. 2013, č. 1.

HAVEL, Bohumil. A ještě k tzv. absolutoriu a také přenosu obchodního vedení na správní radu, *Obchodněprávní revue*. 2013, č. 6.

HAVEL, B., Souběhy či smlouvy na doručitele. Zbláznil se stát?, *Právní rádce*, 2013, Dostupné z <http://pravniciradce.ihned.cz/c1-61325100-soubehy-ci-smlouvy-na-dorucitele-zblaznil-se-stat>

JOSKOVÁ, L. Povinnost loajality v akciové společnosti, *Obchodněprávní revue*, 2011, č. 11.

KOŽIAK, J., Business judgment rule v České republice, Brno: Masarykova univerzita, 2012, dostupné z: http://www.law.muni.cz/sborniky/dny_prava_2011/files/prispevky/04%20OBCHOD/JA-ROMIR%20KOZIAC.pdf

LASÁK, J., Ve jménu korporace: derivativní žaloby vůči členům statutárního orgánu, *Obchodněprávní revue*. 2010, č. 3.

LASÁK, J., Pár poznámek k péči řádného hospodáře členů statutárního orgánu na prahu rekodifikace, 2011, dostupné: <http://www.epravo.cz/top/clanky/par-poznamek-k-peci-radneho-hospodare-clenu-statutarniho-organu-na-prahu-rekodifikace-76933.html>

MAREK, K. et al. Přípomínky k návrhu občanského zákoníku *Právní zpravodaj*. 2008, č. 12.

MELZER, F., Corpus delicti aneb obrana úpravy deliktního práva v návrhu občanského zákoníku, *Bulletin advokacie*. 2011, č. 3.

PELIKÁNOVÁ, I., Odpovědnost za škodu – trendy a otázky, malý náhled do osnovy nového občanského zákoníku, *Bulletin advokacie*. 2011, č. 3.

PIHERA, V., Tvrdé jádro a měkká slupka. Úvaha o odpovědnosti managementu kapitálových společností, *Obchodněprávní revue*. 2012, č. 5.

POHL, T., Odpovědnost za škodu podle insolvenčního zákona, *Bulletin Advokacie*. 2010, č. 7.

POKORNÁ, J., K některým otázkám právního postavení členů představenstva akciové společnosti. In: ČERNÁ, Stanislava (ed.). *Poceta Stanislavu Plívovi k 75. narozeninám*. 1. vyd. Praha: ASPI. 2008,

POKORNÁ, J., VEČERKOVÁ, E.: K zákazu konkurenčního jednání v obchodních společnostech, *Právní rozhledy*, 1997, č.12.

PRAŽÁK, P., Má institut právní odpovědnosti v návrhu nového občanského zákoníku jasnou koncepci?, *Právní rozhledy*. 2012, č. 3.

PRUDILOVÁ KONÍČKOVÁ Z., Povinnosti členů statutárních orgánů v konkurzním řízení, *Právní rádce*. 2004, č. 1.

RADA, I., Odpovědnost funkcionářů společnosti. *Právní rádce*. 2008. roč. 16, č. 2.

RADA, I., Obecné povinnosti členů statutárních orgánů. *Právo a podnikání*. 2003, č. 2.

RADA, I., Odpovědnost funkcionářů vůči třetím osobám, *Právní rádce*. 2008, č. 4.

ŘEHÁČEK, O., VRBA, M., Nová úprava obchodních korporací a některé její souvislosti s insolvenčním právem, *Právní rozhledy*. 2012, č. 10.

SZTEFEK, M., Předvídatelnost škody v novém občanském zákoníku, *Jurisprudence*. 2014, č. 5.

ŠTENGLOVÁ, I. Odpovědnost a nezávislost statutárních orgánů kapitálových společností podle českého práva. *Právo a podnikání*. 2002, č. 12.

VLASÁK, M.. Vybrané otázky práva civilních deliktů v novém občanském zákoníku na pozadí PETL, *Právní rozhledy*. 2012, č. 15-16.

VLASÁK, M., Opustí občanský zákoník princip pekuniární kondemnice?, *Právní rozhledy*. 2008, č. 2.

Judikatura

Aronson v. Lewis, č. 473 A.2d 805, 812, Supreme Court of Delaware 1984

Cede & Co. v. Technicolor, Inc., 542 A.2d 1182 Supreme Court of Delaware, 1985

Nález Ústavního soudu ze dne 1.11.1995, sp.zn. II.ÚS 192/95

Nález Ústavního soudu ze dne 19.3.2008 sp. zn. II. ÚS 2221/07

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 1. 6. 2000 sp. zn. 32 Cdo 500/2000

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. 8. 2003 sp. zn. 29 Odo 479/2003

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 24. 4. 2007 sp. zn. 29 Odo 1082/2005
Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 7 2008, sp. zn. 29 Odo 1262/2006
Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. 8 2008, sp. zn. 25 Cdo 1233/2006
Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 24. 2. 2009 sp. zn. 29 Cdo 3864/2008
Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 18. 3 2009, sp. zn. 25 Cdo 567/2007
Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 20. 10. 2009 sp. zn. 29 Cdo 3775/2008
Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 23. 6 2010, sp. zn. 23 Cdo 3495/2008
Rozsudek Nejvyššího soud ČR ze dne 24. 3. 2011 sp. zn. 28 Cdo 3471/2009
Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 3. 2011 sp. zn. 29 Cdo 4267/2009
Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 3. 11 2011, sp. zn. 29 Cdo 1564/2010
Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. 9. 2011 sp. zn. 29 Cdo 585/2010
Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. 4. 2013 sp. zn. 29 Cdo 2363/2011,
Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 14. 11. 2013 sp. zn. 21 Cdo 3250/2012
Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. 2. 2014 sp. zn. 30 Cdo 82/2013
Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 26.3.2014 sp. zn. 29 Cdo 3915/2012
Smith vs. Van Gorkom, 488 A.2d 858 (Del. 1985) Supreme Court of Delaware, 1985
Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 23. 11. 2005 sp. zn. 5 Tdo 1143/2005
Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 5. 4. 2006 sp. zn. 5 Tdo 94/2006
Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. 11. 2008 sp. zn. 29 Cdo 3646/2008
Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 24. 6 2009, sp. zn. 29 Cdo 3180/2008

Další prameny

Důvodová zpráva k návrhu zákona č. 370/2000 Sb., In: *ASPI* [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR.

Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, In: *ASPI* [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR.

Důvodová zpráva k zákonu č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech, In: *ASPI* [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR.

Stanovisko Ministerstva spravedlnosti ČR ze dne 11. 7. 2014, Dostupné z <http://portal.justice.cz/Justice2/MS/ms.aspx?j=33&o=23&k=2375&d=336831>.

Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů. In: *ASPI* [právní informační systém]. Wolters Kluwers ČR.

Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů. In: *ASPI* [právní informační systém]. Wolters Kluwers ČR.

Zákon č. 328/1991 Sb. o konkursu a vyrovnání, ve znění pozdějších předpisů. In: *ASPI* [právní informační systém]. Wolters Kluwers ČR.

Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení, ve znění pozdějších předpisů. In: *ASPI* [právní informační systém]. Wolters Kluwers ČR.

Zákon č. 125/2008 Sb., o přeměnách obchodních společností a družstev, ve znění pozdějších předpisů. In: *ASPI* [právní informační systém]. Wolters Kluwers ČR.

Abstrakt

Práce se zabývá odpovědností členů statutárního orgánu akciové společnosti v minulé a současné právní úpravě. Tyto právní úpravy srovnává a popisuje jejich odlišnosti. Popsány jsou povinnosti členů statutárního orgánů (v první řadě péče řádného hospodáře), jejichž porušení vede ke vzniku odpovědnostního vztahu. Obšírněji se práce zabývá povinností k náhradě škody členů statutárního orgánu respektive odpovědností za škodu. Ta je rozebrána nikoliv jen ve vztahu k samotné společnosti, ale také ve vztahu k akcionářům i třetím osobám. Stranou nezůstává ani problematika uplatnění nároku na náhradu škody a pravidla podnikatelského úsudku.

Klíčová slova

Statutární orgán, akciová společnost, právní odpovědnost, odpovědnost za škodu, povinnost k náhradě škody, péče řádného hospodáře, pravidlo podnikatelského úsudku, povinnosti člena statutárního orgánu, rekodifikace soukromého práva

Abstract in English

The thesis deals with the liability of the members of statutory authority of a joint-stock company in antecedent legislation and in present legislation. These legislation are compared and their differences are described. Duties of a member of statutory authority (foremost duty of care), whose violation led to commencement of obligation to compensation for damage, are characterized. Specifically the thesis deals with their obligation to pay damages and their liability for damage. These relations are analyzed not only to company itself, but also in relationship to the shareholders and third persons. Thesis contains also research of claiming damages and business judgment rule.

Key words

Statutory authority, joint-stock company, legal liability, liability for damage, obligation to pay damages, duty of care, business judgment rule, duties of member of statutory authority, private law recodification